

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rekopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Grobłowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.54 zł. miesięcznie, 10.61 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 257

BYDGOSZCZ, czwartek dnia 6 listopada 1930 r.

Rok XXIV.

19

Żaden głos nie przepadnie!

Lista Katolickiego Bloku Ludowego ma w następujących 23 okręgach wyborczych **widoki zwycięstwa**: Katowice, Królewska Huta, Cieszyn, Bydgoszcz, Ostrów, Włocławek, Warszawa miasto, Warszawa wieś, Białystok, Grodno, Łowicz, Błonie, Łódź miasto, Łódź powiat, Częstochowa, Radom, Będzin, Iłża, Łuków, Kraków miasto, Jasło, Pińsk i Lida. Czytelników naszych w tych okręgach prosimy, aby posługiwali się w agtacji **kartkami wyborczymi**, które od dziś aż do dnia 16 listopada stale podawać będziemy w Dzienniku Bydgoskim

19

Proste myśli — proste wnioski.

Otrzymujemy następujące uwagi z kół naszych Czytelników:

Wśród kuszących głosów agitacji przedwyborczej niejednokrotnie trudno jest się zorientować. Wojownicze ugrupowania polecają swoje kramy pustych frazesów, malując wyborcom wieczną szczęśliwość w razie oddania głosu na listy zachwalane. W tym rozgardzaniu trzeba jednak zachować całkowitą zdolność rozumowania i trzeba wyszukać obiektywną prawdę.

W dniu 16 listopada polski wyborca znajdzie się na skrzyżowaniu czterech dróg. Po jego głos wyciągnie ręce Centrolew, Narodowa Demokracja, Sanacja i Chrześcijańska Demokracja. Gdzie ma pójść? Komu uwierzyć?

Droga wiodąca w objęcia Międzynarodówki, którą wskazuje Centrolew, odpada sama przez się. Przeżyliśmy już jedną moraczewszczyznę, ale na drugą nas nie stać. Jesteśmy za biedni na eksperymenty. Za blisko mamy do granicy rosyjskiej. **Nam potrzeba ładu i spokoju**, trzeba nam ciszy wewnętrznej, trzeba nam pracy, która by nareszcie urzyjniła zagon ojczysty.

Socjalizm niesie nam walkę klas, walkę, która w naszych warunkach ma się toczyć nie o chleb, bo tego nie staje dla setek tysięcy obywateli, lecz chyba o **biedę**, o zaprzepaszczenie resztek bogactwa narodowego.

I nie to nie znaczy, że wśród Centrolewu znajdują się dawne stronnictwa środka. **Batutę mają w ręku socjaliści**. Oni rządzą, oni dziś dostarczają pieniędzy na agitację, oni stoją w znakomitej większości okręgów na pierwszym miejscu. Piast i Narodowa Partja Robotnicza, jeśli z ich łaski otrzyma mandat, będą się musiały wywdzięczyć posłuszeństwem. Z pochyłej drogi radykalizmu niema zresztą odwrotu. Kto raz, nie pomnąc na swe obowiązki wobec państwa, poszedł w jednym szeregu z wrogami obecnego ustroju społecznego, ten cofnąć się nie zdoła.

W wprost przeciwnym kierunku wiedzy droga, którą wskazuje Narodowa Demokracja (Stronnictwo Narodowe). Pozornie wszystko za nią przemawia. W endeckim kramiku są na sprzedaż wszystkie najbardziej górnolotne hasła w opakowaniu monopolowem. Można w nim nabyć patent na patryjotyzm większy, niż go posiadali najwięksi z pośród Polaków i na katolicyzm lepszy niż Papięza. Nabywcy jednak usłużny kramikarz endecki da mały drobiazg, który się zowie taktyką — sposobem postępowania.

I cóż się okaże? Ten dobry obywatel państwa, który pragnie swe siły poświęcić dla jego dobra i dla dobra religii, znajdzie się nagle w jednym szeregu z socjalistami, aby z nimi ramie przy ramieniu obalać panowanie sanacji i oddać go komu? Trwała spółka endecko-socjalistyczna jest nie do pomyslenia. Również tylko dziecko może sądzić, że potężny CKWPPS na to będzie wyciągać z ognia kasztany, aby się

Austria rozbiera socjalistów. Major Pabst wraca do Wiednia.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 5. 11. Jak donoszą z Wiednia ma Staremburg przeprowadzić szeroką akcję rozbrowiową wszystkich lewicowych związków i organizacji. W lokalach partyjnych w Wiedniu i na prowincji, jako też w mieszkaniach prywatnych, policja w towarzystwie żandarmerji i wojska przeprowadziła szczegółowe rewizje, które trwały przez całą noc.

Zrewidowano również lokal „Arbeiter Zeitung“, w którym nic nie znaleziono, natomiast w innych lokalach **skonfiskowano części składowe karabinów maszynowych, taśmy patronowe, rewolwery itd.**

W Insbruku policja zabrała sześć karabinów maszynowych, 130 skrzyń z amunicją i wielką ilość karabinów piechoty. Ogółem skonfiskowano w organizacjach socjalistycznych przeszło **4000 karabinów, 20 karabinów maszynowych**

i niezliczoną ilość rewolwerów i pistoletów, 400 000 sztuk amunicji do karabinów i karabinów maszynowych, maski gazowe, hełmy stalowe i inne jeszcze przedmioty uzbrojenia. W Insbruku oprócz broni znaleziono jeszcze zupełnie nowo urządzonej radjostację, a w innych miastach wielką ilość ruchomych reflektorów. W czasie przeprowadzenia tej akcji rozbrowiowej, która wywołała silne wrażenie wśród ludności, nie doszło do żadnych zaburzeń.

Jednocześnie donoszą z Wiednia, iż

wydalenie osławionego majora Pabsta zostało cofnięte i powrót jego do Austrii nastąpi w najbliższych dniach. Mówią, że major Pabst ma otrzymać kierownictwo policji w Wiedniu, co w razie zrealizowania byłoby wspaniałą groteską.

AR.

Wylazło sztydo z socjalistycznego worka!

Obrońcy demokracji i przysięgli wrogowie faszyzmu i jego metod posługiwania się siłą, sami uzbrojeni od stóp do głów! Powrót maj. Pabsta oznacza wzmocnienie wpływów Heimwehry, a razem z nią prądów nacjonalistycznych i hitlerowskich, które grożą Austrii komplikacjami międzynarodowymi, wysuwając zagadnienie Ausschlussu z Niemcami.

S.

Proces „Czarnej Chorągwi“.

Junkrzy po 3 miesiące — chłopci po 6.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 5. 11. W znanym procesie przeciwko organizacji zwanej „Czarną Chorągwią“ w Królewcu, w którym oskarżono szereg rolników Prus Wschodnich o opór przeciw władzy, nieplaceniu podatków itp. zapadł wczoraj wyrok: Właściciel dóbr rycerskich von Platen i dwaj inni oskarżeni skazani zostali na niezwykle łagodną karę

trzech miesięcy więzienia, pomimo, że udowodniono im przynależność do wrogich państwu organizacji. Chłopci Depner, Buchholz i Paltinat otrzymali po sześć miesięcy więzienia. Jednocześnie wszystkim oskarżonym przyznano odroczenie kary na przeciąg trzech lat, tem samem ujawniła się cała komedia tego procesu.

AR.

Pan Grzesiński — policjantem.

Socjaliści niemieccy gotują się do obrony republiki.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 5. 11. Nowym prezydentem policji berlińskiej zamianowanym został Albert Grzesiński, dawniejszy pru-

ski minister spraw wewnętrznych. Dotychczasowy prezydent policji berlińskiej Zörgiebel został postawiony do dyspozycji. Zmiany w prezydium policji berlińskiej mają charakter czasowy. Jednocześnie bowiem ustąpił dotychczasowy szef policji politycznej w Berlinie Wündisch, który otrzymał stanowisko wiceprezesa rejencji. Przygotowane są jeszcze dalsze przesunięcia personalne, żeby obstarwić ważniejsze stanowiska wypróbowanymi i zaufanymi mężami, którzyby bez skrupułów skutecznie mogli zwalczać ruchy narodo-wo - socjalistyczne.

AR.

Znowu bojówki działają!

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.). Wczoraj wieczorem rozegrały się znowu w Warszawie burzliwe zajścia skierowane przeciwko Stronnictwu Narodowemu. Bojówka sanacyjna uzbrojona w pałki i rewolwery dostała się do Resursy Obywatelskiej, gdzie odbywało się zebranie przedwyborcze. Wybito tam wszystkie szyby a podczas bójki z temi, którzy ochraniaли wejście

padło kilkanaście strzałów rewolwerowych,

z których 7 osób zostało ciężiej rannych, wśród nich robotnika Barana i studenta Karpacińskiego odwieziono w stanie beznadziejnym do szpitala. Następnie bojówka z Resursy ruszyła do miasta i około 10-tej znalazła się przed **lokałem redakcji „Gazety Warszawskiej“**. Brama była zamknięta a próby wywalenia drzwi nie powiodły się, wo-

bec czego ograniczono się do wybicia wszystkich szyb.

Z kolei bojówka sanacyjna udała się do kantoru ABC, który mieści się na tej samej ulicy, co „Gazeta Warszawska“. Bojówkarze wylamali drzwi, poczem dostali się do środka i zdemolowali kompletnie całe urządzenie lokalu. Dalszego napadu dokonano na lokal Stronnictwa Narodowego w Alejach Jerozolimskich. Lokal mieści się na drugim piętrze, jednakowoż bojówkarze zdołali dobić i puścili szturm na drzwi. W lokalu tym połamano wszystko: portrety, obrazy, zegar, nawet wielki orzeł biały i duże zapasy druków, odezwi i kartek wyborczych, napastnicy rzucili przez okno na ulicę. Aleje Jerozolimskie pokryły się grubą warstwą druków, które w nocy uprzętały samochody miejskie.

niemi pożywiła Endecja. Pozostaje tylko idea nader wzniosła: Im gorzej — tem lepiej! Niech najpierw dostaną się do władzy socjaliści, niech doprowadzą swemi rządami naród do rozpaczki, a wówczas wszyscy wyciągną ręce do wywalczenia wcieleni endeckich. A jeżeli socjaliści

tak zrujną Polskę, że nikt już sił na odbudowywanie mieć nie będzie? Jeżeli nas zaleje bolszewizm? Co wtedy? W poprzednim Sejmie endeckich posłów było 35. Do liczby 223, którzy mogą objąć niepodzielną władzę i wziąć pełną na siebie odpowiedzialność, jest droga

strasznie długa i strasznie daleka, w czasie której trzeba miliony półciemnych obywateli z innych dzielnic przebrać na narodowców, walcząc o każdą duszę z zachłannym radykalizmem. Panowie z Nar. Demokracji myślą o łatwym „dzisiaj“. O tak znojnem „jutrze“

wolą nie wiedzieć i dlatego nie zdziwią się zapewne, że uświadomiony wyborca nie odda na nich głosów.

Trzeci kierunek — idea współpracy z rządem, nie każdym, broń Boże, tylko marszałka Piłsudskiego — dla politycznie uświadomionego społeczeństwa Ziemi Zachodnich jest czemś śmiesznym i wysoce nienaturalnym. Parlament, który jak kompania rekrutów ma stawać na baczność i glosować na komendę, nie jest parlamentem. Dyktatura za parawanem czy bez takiego parawanu jest zawsze dyktaturą.

Trzeba pamiętać, że dyktatura nienawiści socjalnej, jaką reprezentuje Centrolew, lub nienawiści do osoby, do marsz. Piłsudskiego, jaką technicznie Endecja, również czyni z posłów manekiny do głosowania. **Dwie takie dyktatury poselskie, jedna siły fizycznej, druga pieniężnej się wściekłości, nie mogą współdziałać i muszą walczyć ze sobą na śmierć i życie, pozostawiając państwo i jego najbardziej żywotne interesy na uboczu.**

Ciemnemi więc barwami maluje się przed nami obraz stosunków w przyszłym Sejmie. Nie możemy więc tembardziej opuszczać rąk. Za wszelką cenę trzeba w Sejmie stworzyć **ośrodek twórczej myśli i twórczej pracy.** Musimy mieć posłów niezależnych wolnych od poziomu nienawiści, lecz również wolnych od służalstwa. **Tylko ludzie takiego pokroju** będą mogli w Sejmie pracować owocnie. Oni nie przysięgną na posłuszeństwo dla przewodców partyjnych. Zachowają w każdej sytuacji zdrowy rozsądek i niezawisłość myśli. Będą pracować zgodnie ze swym obywatelskim sumieniem, będą pracować dla dobra państwa, będą pracować

niezależnie!!!

Tym ośrodkiem twórczej pracy i zachodnio-europejskiego parlamentarizmu może być w Sejmie **tylko Chrześcijańska Demokracja.** Przeznacza ją na to stanowisko jej program oparty o wskazania Piotrowej Stolicy i ludzie na jej czele stojący, którym obce jest uczucie nienawiści i obca wszelka myśl o staniu na baczność. A jeśli ponadto ludzie ci, będąc niezależni finansowo, zgóry wykluczają myśl o robieniu w Sejmie „interesów“, jasnym się staje, że realizują w ten sposób ideał dobrych posłów.

Prostymi są nasze myśli — prosty z nich wynika wniosek. W dniu 16 listopada każdy z wyborców naszego okręgu uda się do lokalu wyborczego z numerem 19 w ręku.

Książę sjamski u ministra spraw wewnętrznych.

W dniu 4-ym bm. po południu złożył ministrowi spraw wewnętrznych, gen. dr. Sławoj-Składkowskiemu wizytę, bawiący w Warszawie książę sjamski Aditja Abhakawa Adjathor.

Nowy bilans Banku Polskiego.

Rząd dysponuje 50 milionami z pożyczki stabilizacyjnej.

Warszawa, 4. 11. (PAT) Bilans Banku Polskiego za trzecią dekadę października br. wykazuje zapas złota 561,981.000 zł, tj. o 46.000 więcej niż w poprzedniej dekadzie; pieniądze i należności zagraniczne, zaliczone do pokrycia wzrosły o 25,211.000 zł do 312,255.000 również i nie zaliczone do pokrycia wzrosły o 1,914.000 do 122,080.000; portfel wekslowy zwiększył się o 2,499.000 i wynosi 710,705.000; pożyczki zastawowe zwiększyły się o 996.000 do sumy 76,155.000; inne aktywa wzrosły o 19,769.000 i wynoszą 172,622.000; w pasywach pozycja natychmiast płatnych zobowiązań zmniejszyła się o 21,207.000 do sumy 206,167.000; obieg biletów bankowych wzrósł o 117,113.000 do 1.408,444.000; stosunek procentowy pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku wyłącznie złotem wynosi 34,81%, pokrycia kruszcem walut 54,15%, pokrycia złotem samego tylko obiegu biletów bankowych wynosi 39,9%.

W obecnym wykazie znikły zupełnie dwie pozycje, które figurowały w wykazie poprzednim, mianowicie w pasywach pozycja rachunku skarbu państwa w kwocie 75,000.000 i w aktywach pozycja dług skarbu państwa w kwocie 25,000.000. W zwią-

Pierwszy pociąg do Gdyni na nowym torze z Nowejwsi przez Kapuściska, Serock i Bory Tucholskie.

Komisja międzyministerjalna z udziałem wyższych urzędników dyrekcji kolejowej Gdańskiej, udała się wczoraj z Gdyni do Bydgoszczy, celem zwiedzenia nowowybudowanej linii kolejowej. Komisja stwierdziła, że w dniu 9 listopada rb. będzie można puścić pierwsze pociągi między Gdynią a Bydgoszczą, 10-go listopada rozpoczęty będzie normalny ruch kolejowy na tej linii. Uruchomionych będzie 9 par pociągów dziennie.

Uroczystość otwarcia odcinka Nowawies Wielka — Bydgoszcz — Gdynia odbędzie się dnia 9-go bm. (w niedzielę).

Rano po mszy św. połowej nastąpi w Nowej wsi przecięcie wstęgi przez ministra komunikacji inż. Kühna. O godz. 9 min. 5 pierwszy pociąg z przedstawicielami władz i prasy wyruszy ze stacji Nowawies Wielka nowym szlakiem, przez **nowy most kolejowy na Brdzie** (kolo Kapuścisk), stacje Serock i Zarośle. Po południu nastąpi zwiedzenie mostu przez Słubicę i stacji Osowa. Przyjazd do Gdyni o godz. 16,25. W kilkanaście minut później nadejdzie pierwszy pociąg węglowy z Herb Nowych.

Zamiast pracy — jałmużna.

Fundusz bezrobocia otrzymał od rządu nowe miliony.

Ministerstwo Skarbu wyasygnowało na rzecz funduszu bezrobocia kwotę 3 milij. zł na miesiąc listopad, z tytułu udziału skarbu państwa w wydatkach tego funduszu.

Sytuacja pieniężna Funduszu Bezrobocia uległa ostatnio pewnej poprawie. Składki ubezpieczonych w październiku wyniosły o 100 000 zł więcej, niż w miesiącu poprzednim. Tłumaczy

się to lekką poprawą na rynku pracy w przemyśle włókienniczym, w przemyśle węglowym i innych gałęziach wytwórczości krajowej. Nie bez pewnego wpływu na łagodny przebieg sezonowego wzrostu bezrobocia w obecnym okresie jesiennym pozostają dobre warunki atmosferyczne, które pozwalają na kontynuowanie robót murarskich, ziemnych, drogowych i dróg wodnych.

Zmiana w ustawie o godzinach w handlu.

Warszawa, 5. 11. Jak się dowiadujemy, po dłuższych pracach, które prowadziła specjalna komisja międzyministerjalna, w zasadniczych punktach osiągnięto porozumienie, a mianowicie:

Sklepy spożywcze, które dotychczas były otwarte od godz. 7 rano do godz. 7 wieczór, będą mogły być otwarte o godzinę wcześniej, t. j. o godz. 6 rano. Poza to wprowadzone ma być przedłużenie godzin w handlu dla owocarni, które dotychczas zamykały o godz. 7 wieczór, a które w okresie od 1 czerwca do 1 grudnia będą mogły być otwarte do godz. 11 wieczór.

Wreszcie co do handlu w niedzielę uzgodniono, że jatki mięsne, oraz sklepy nabiałowe będą mogły być otwarte w niedzielę od godz. 7 do godz. 10 rano.

Pozatem wprowadzona ma być ważna zmiana w rozporządzeniu o sankcjach karnych za przekroczenie ustawy o godzinach w handlu. Wnioski te mają być w najbliższych dniach odesłane na radę ministrów. W razie uzyskania aprobaty rady ministrów, nowela do ustawy o godzinach w handlu wyjdzie prawdopodobnie, jako dekret Prezydenta Rzplitej. Skutki prawne tej noweli będą natychmiastowe.

Kronika telegraficzna.

Koła pociągu odcięły samobójcy głowę.

Katowice, 4. 11. (PAT). Przed stacją Michałkowice rzucił się pod pociąg zamiarze samobójczym robotnik Czernecki, któremu koła odcięły głowę.

Zamknięcie gimnazjum ruskiego w Drohobyczu.

(PAT). Kuratorjum okręgu szkolnego we Lwowie zdecydowało zamknąć prywatne gimnazjum ruskie w Drohobyczu, wobec stwierdzenia antypaństwowej działalności uczniów tego gim-

nazjum łącznie z dyrektorem Kuźmowiczem, który od kilku tygodni już przebywa w więzieniu w Samborze.

Wybory w Ameryce.

Waszyngton, 4. 11. (PAT). Obywatele i obywatelki Stanów Zjedn. dokonają w dniu dzisiejszym wyboru 431 członków izby reprezentantów i 34 senatorów. Prócz tego w 31 stanach odbędą się wybory gubernatorów.

Burza nad Anglią.

London, 4. 11. (PAT). Burza, która szalała onegdaj nad Anglią przeszła z całą gwałtownością, w szczególności nad Walją. W okolicy Bristolu zauważono szczytki rozbitego okrętu, w którym domyślają się resztek statku francuskiego, żeglującego pod wodzą kapitana Marchanda. 5 ludzi załogi tego statku prawdopodobnie zginęło.

Wstrzymany wywiad.

Warszawa, 5. 11. (Tel. wł.). „Kurjer Poranny“ zapowiedział przed dwoma dniami nowy wywiad z marszałkiem Piłsudskim. Jednakowoż później zaprzeczono temu i wywiad nie ukazał się. Opowiadają w kołach sanacyjnych, że wywiad został napisany w sobotę, w którym to dniu został przyjęty redaktor Miedziński przez marszałka Piłsudskiego. Wywiad miał dotyczyć spraw gospodarczych i narodowościowych. Z nieznanых jednak powodów ogłoszenie tego wywiadu zostało wstrzymane, czy też zupełnie zaniechane.

Rok ciężkiego więzienia

dla posła białoruskiego Kryńczuka.

Nowogródek, 5. 11. (PAT). Sąd Okręgowy w Grodnie na sesji wyjazdowej w Słonimie rozpatrywał sprawę byłego posła z białoruskiego włościańsko-robotniczego klubu poselskiego **Pawła Kryńczuka**, oskarżonego z art. 129 i 154 k. k. Sąd pod przewodnictwem wiceprezesa Dessina skazał b. posła Kryńczuka na **1 rok ciężkiego więzienia** za antypaństwowe wystąpienia w Holycie. W dniu dzisiejszym odbędzie się druga rozprawa przeciwko Kryńczukowi, oskarżonemu z tych samych artykułów za podobne wystąpienia w Dereczynie.

Aresztowania.

Katowice, 5. 11. (Tel. wł.). Policja aresztowała głównego komendanta Związku Powstańców Śląskich, Grzesika, prezesa Ch. Z. Z. Grzesika odstawiono do więzienia w Katowicach. Przyczyna aresztowania jest nieznaną.

Pożegnanie dyrektora Barańskiego.

Z Poznania donoszą: W związku z przeniesieniem do Warszawy długoletniego dyrektora Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń w Poznaniu p. Karola Łodzia-Barańskiego odbyło się w lokalach w Okr. Urz. Ubezp. pożegnanie p. Barańskiego, którego w imieniu urzędników zęgnął w serdecznych słowach p. radca Szulc. Tegoż samego dnia p. Wojewoda Poznański udekorował dyr. Barańskiego krzyżem oficerskim „Polonia Restituta“ za położone przez niego zasługi w pracy społecznej.

Nowy akt sabotażu Ukraińców.

Lwów, 4. 11. (PAT) Prasa donosi, że ubiegłej nocy po dłuższej przerwie na terenie powiatu sokalskiego dokonano nowego aktu sabotażu; na folwarku w Wolicy Zamurowej podpalono 6 stert ze zbożem, z których 3 spłonęły. Szkody wynoszą około 14 000 zł. Po przeprowadzeniu dochodzeń aresztowano pięciu członków ukraińskiej organizacji wojskowej. W czasie rewizji znaleziono u nich karabin z nabojami. **Wszyscy aresztowani przyznali się do podpalenia stert.**

Minister Kühn w Toruniu.

Dn. 5 bm. w godzinach porannych przybył do Torunia minister komunikacji p. inż. Alfons Kühn, który wziął udział w poświęceniu ochronki i świetlicy kolejowego przysposobienia wojskowego.

Zwycięstwo Sztekkera przedmiotem wielkich owacyj na rzecz Polski.

Barwy polskie dumnie powiewają na maszcie cyrku „Bekketow'a“.

Budapeszt, 4 listopada 1930 r.

(Tel. wł.). W dniu 1 listopada rozegrał się tu finał wielkiego międzynarodowego turnieju zapaśniczego o mistrzostwo świata na rok 1931 dla zapaśników ekstraklasy Europy i Ameryki w stylu grecko-rzymskim. 7 tysięcy ludzi zapelnilo obszerną widownie cyrku „Bekketow'a“ doszczętnie — drugie tyle darémnie kołatało do kas. Policja musiała interwenjować. W loży całej poselstwo polskie prawie in corpore.

Wśród niesłychanego entuzjazmu i okrzyków na cześć Polski wciągnięto

na maszt barwy biało-amarantowe i wręczono dyplom mistrza świata na rok 1931 zwycięscy wszystkich znakomości i sław światowych, Polakowi Teodorowi Sztekkerowi. W mgnieniu oka arena przekształciła się w ogród kwiatowy. Z otrzymanej premji 2 000 dolarów Sztekker 100 dolarów zaflorował na rzecz biednych polskich emigrantów przebywających na Węgrzech.

Polska kolonia w Budapeszcie wręczyła Sztekkerowi wielką szarfę o barwach węgiersko-polskich i duży złoty medal.

Skończyły się umizgi Berlina do Mussoliniego.

Czytelnicy przypominają sobie zapewne wywiad, jakiego w maju udzielił Mussolini redaktorowi „Berliner Tagebl.“, Theod. Wolffowi. Całe Niemcy rozbrzmiewały wówczas nadzieją, że powstanie wojskowy sojusz włosko-niemiecki przeciw Francji, a dalej przeciw Polsce. Zamówiliśmy wówczas szereg korespondencji specjalnych u naszego rzymskiego współpracownika, aby sprawę oświetlić od strony włoskiej.

Minęło zaledwie kilka miesięcy od owej chwili. Mussolini znów wygłosił mowę gwałtowną przeciw Francji i Jugosławii, a Niemcom robił nadzieje na obalenie traktatu wersalskiego.

Tymczasem urzędowy Berlin nie tylko nie jest uradowany występem dyktatora Włoch, ale całkiem przeciwnie złąkł się Mussoliniego, że próbuje ustroj faszystowski narzucić za pomocą partji Hitlera.

Na łamach „Berliner Tageblattu“ niedawny wielbiciel Mussoliniego osławiony Teodor Wolff stwierdza, że **żądanie rewizji traktatów u Mussoliniego jest połączaniem taktyki politycznej**, bo gdyby wypływało z głębi sumienia, zwróciłby Niemcom Tyrol Południowy. **Pomorza i Śląska Mussolini Niemcom zwrócić nie może** — stwierdza dalej Wolff — a wie on o tem najlepiej, bo wezwany ongiś do Rzymu, aby przez wywiad z dyktatorem nastraszyć Francję, próbował na swoją rękę pociągnąć za język dyktatora i usłyszeć od niego zachętę w sprawie rabunku ziem polskich. Ale Mussolini udał, że nie słyszy rajfura z nad Sprewy.

Teraz nareszcie zrozumiał Wolff, jak **niebezpieczną rolę odgrywają Niemcy w obliczeniach włoskiej polityki**. Opinia Wolffa obecnie pokrywa się z tem, cośmy pisali równocześnie z nim w przeglądzie tygodniowym z ostatniej niedzieli. Naciskając śrubę niemiecką **Mussolini chce wydusić kolonie od Francji**.

Teodor Wolff w b. zaborze pruskim ma opinię wielkiego polityka, ponieważ przed wojną zwalczał hakatystów i junkrów, a więc korzystał z dobrodziejstw przysłówia: „Nieprzyjaciele naszych nieprzyjaciół są naszymi przyjaciółmi“.

Ale jeszcze większą powagę ma Wolff w Warszawie. „Gazeta Warszawska“ i „Kurjer Poranny“, pisma w polityce

wewnętrznej skrajnie sobie przeciwne, z wielką kurtuazją mówią o Wolffie a niemieckiej o Bernhardzie, dawniej z „Voss. Ztg.“ Tymczasem są to — postępując się żargonem Nowaczyńskiego — „liberyjni“ publicyści. Prof. Askenazy w „Uwagach“ zalicza napozór samodzielnym nawet półopozycyjne i niby postępowe pisma jak „Frankfurter Ztg.“ „Berl. Tagebl.“ i „Voss. Ztg.“ do prasy **gadzinowej**. Typy takie jak Wolff w

stosunku do wywiadu niemieckiego odgrywają taką rolę, jaką krawiec w domu pracujący zajmuje wobec wielkiej firmy konfekcyjnej.

Wolff udaje samodzielnego publicystę, niezależnego i postępowego, tymczasem jest on narzędziem rządu do wygłaszania opinii nieoficjalnych.

Nie jako Wolff ale prosto jako rozgłośnik rządowej opinii niemieckiej zasługuje Wolff na uwagę. Słyszemy więc, że **rząd niemiecki bardzo jest rozdrażniony**, skoro przez usta T. Wolffa na **propozycję sojuszu włosko-niemieckiego** przypomina, że tenże Mussolini oderwał Włochy od trójprzymierza

i skłonił do udziału w wojnie przeciw Niemcom. Dalej przypomina rząd niemiecki Mussoliniemu, że założywszy dziennik „Popolo d'Italia“ **wypominał Niemcom najazd na Belgię i mordowanie dzieci**.

Wreszcie wykpiwa T. Wolff armję włoską, odmawiając jej wszelkich cnót. Coprawda ukrywa te kpiny w pozorne pochwały pod adresem dyktatora Włoch, podnosząc, ile wysiłku podjął Mussolini nad podniesieniem armji włoskiej.

W końcu ośmiela się T. Wolff **podać w wątpliwość stan finansowy państwa włoskiego**. Nikt nie zgłębił tajemnicy, dokoła skarbowości włoskiej.

Nie dość tego. „Berliner Tageblatt“ wyraża **wątpliwość, czy faszystowski ustroj jest dość silny, aby ostać się przeciw opozycji w kraju**.

„Niemcy — powiada Wolff — **chcą obalić traktaty musiałby wojnę toczyć przeciw Francji, Polsce i Jugosławii**, a to byłoby 10-krotnem większem wyjątkiem niż wojna 1914 r. **Mussolini jako sojusznik nie jest wart dla Niemiec, bo Jugosławia — zdaniem rządu niemieckiego — sama dałaby sobie radę z Włochami i Bułgarią**.”

W tę odpowiedź Mussoliniemu wplótł Wolff uwagi pod adresem francuskiego nacjonalisty p. Hervé, który z Hitlerem rozważał możliwość sojuszu francusko-niemieckiego kosztem Polski. Wolff całkiem słusznie bagatelizuje p. Hervé.

Jedno jest pewne, a mianowicie, że koła republikańsko-demokratyczne, które w maju jeszcze tak się paliły do sojuszu z Mussolinim przeciw Francji i Polsce, pogrzebały te plany, przejrawszy, że kosztem **głupoty niemieckiej** miały Włochy uzyskać kolonie od Francji, traktatem londyńskim słusznie przyznane koronie włoskiej.

Nie jest to pierwsze rozczarowanie Berlina. Więcej jeszcze niż na Mussoliniego liczył Berlin na Anglię Lloyd George'a, lorda d'Abernona czy Mac Donalda. I tam doznali Niemcy zawodu. Ale Niemcy nie znają przysłówia: „Mądry Polak po szkodzie“. Niemcy politycznie nie zmagdzieją. Boć wszystko to, co obecnie pisze Wolff o Mussolinim było prawdą taką samą w maju, kiedy zachwalał dyktatora włoskiego. Widać stąd, że T. Wolffem i czołowymi publicystami Niemiec kieruje nie rozum polityczny, ale jakieś instynkty szkodliwe.

Opamiętania w tym obłędzie niema. **A. P. B.**

W żałobną rocznicę.

(6. XI. 1923 — 6. XI. 1930).

Głębokim ułanów krakowskich.

Wśród smutnych dzwonu ech żałobna lka rocznica,
Ponury wichru jęk cmentarną mknie doliną,
Rozbrzmiał cichy śpiew... zapala się gromnica...
Modlitwy za umarłych rzewne tony płyną.

I wskrzesza pamięć znów okropnych zdarzeń chwile,
Sumieniom niby gład straszliwa ciąży wina.
O Polsko! klękniij dziś na synów swych mogile,
Niech ziemię czarną zrosi Twoja lza matczyzna.

Niech nienawiści wszelkiej zmiłkną dziś zgrzytania,
Niechaj w zadumie cały Naród czoła skłoni,
Gorące modły śląc o dar opamiętania
Nad grobem tych, co padli z bratobójczej dłoni.

Polacy! czy słyszycie cichy szept z mogiły:
„Niech miłość w serca wasze jasnym zdrojem spłynie!
Błagamy was na czar tych snów, co się zściły —
Prześcieńcie plamić krwią wolności swej świątynię.

Już czas lzą pojednania piętno zmyć Kainów,
Na ołtarz dźwignąć znów zgwałcone prawa Boże!
Czyż nie żal dzisiaj wam ofiarnych naszych czynów,
Co zapaliły jasną Odrodzenia zorzę?

My wszystko przebaczymy — choć gorzkim piotunem
Ostatnie życia chwile wyście nam zatruli,
Gdy w listopada dzień, spowity mgieł całunem,
Spotkała nas upiorna śmierć od bratniej kuli.

Ale przestańcie słuchać głosu szatańskiego,
Co chce sprowadzić was z promiennych Ducha szlaków!
My was błagamy — my, rycerskie dziecięgo,
Któremu ongiś Bóg powierzył cześć Polaków!”

Niechaj rozterki znikną w zapomnienia toni,
Niech miłość będzie odtąd prawdą nam jedyną —
Nad grobem tych, co padli z bratobójczej dłoni,
Niech pojednania, skrucy rzewne lzy popłyną.

Józef Leliwa-Daszkiewicz.

Dr. Antoni Marczyński.

13;

Płynne Złoto

Powieść.

(Ciąg dalszy).

Przeprowadziwszy tę słuszną kalkulację, pognał Rafał jak szalony ku oknu, nie ścieżką nawet, ale na bliższe drogi poprzez rabaty i klomby kwiatów, tuż przy ścianie południowego frontu dworku. Nagle pociemniało mu w oczach. Poczuli silne, tępe uderzenie w okolicy lewej skroni, runął, jak długi, a upadając wyrzucił znowu głową o coś twardego i stracił czucie...

Pierwszem spostrzeżeniem, jakie Rafał uczynił po odzyskaniu przytomności było to, że nie jest już tak przekłucie ciemno, jak przedtem. Bez trudu różnił kontury drzew, oraz zarysy okapu dachu, nawet rynny, ale ani nie widział gwiazd, ani nie postrzegł radośniego światełka ptaków, witających poranek. Natomiast dobiegły go echa głosnej wrzawy, okrzyków i loskotu przypominającego odgłosy pracy drwali. Tknięty złem przeczuciem usiadł na ziemi i mimo zawrotu głowy jął się wytrwale windować na nogi. Upewniał się z każdą sekundą, że to, co w pierwszej chwili wziął za odbłask rannej jutrenki, było refleksem luny. Palilo się tu, we dworze; niedarmo ten zbrodniarz benzynę nosił po nocy, — kiedy ja, niedołęga, idjota leżałem zemdlony, — dokończył głośno swej myśli...

Zataczając się, szedł tą samą drogą poprzez klomby, którą biegł, przedtem póki nie grzmotnął głową o coś. Teraz

wiedział już nawet o co się uderzył, ale nie myślał o tem, miał troski sto-kroć ważniejsze...

Gdy dotarł do końca ściany, wionęła mu w twarz struga ciepłego powietrza, przed którym go dotychczas osłaniał budynek mieszkalny. Odetchnął z ulgą. To nie dwór się palił, lecz stodoła i sterta siomy, która stała na środku dziedzińca, a którą zauważył jeszcze wczoraj, gdyż zajeżdżał tu bryką. Na szkarlatnem tle ognistego gejzeru dojrzał ciemne sylwetki krzątających się ludzi, bliżej dwa samochody, a jeszcze bliżej koronkę sztachet. Nie odrzucał w tym płotku dobrze zamaskowaną furtkę, przedtem naocześnie otwartą, gdy śledził w ciemnościach zagadkowego jęgościa, teraz zaś zamkniętą z obu stron, na haczyk i skoblem. Otworzył ją sobie i dość niepewnie ruszył w kierunku garstki osób, kierujących akcją ratowniczą. Ewa Turno stała pomiędzy dwoma gentlemanami; wpatrzona tępo w ogień, potakiwała z zacisniętymi kurtkami szczękami wywodom tęższego sąsiada, ale Rafał, stojący na uboczu był pewien, że nie wiele rozumiała, co do niej mówiono w takiej chwili. A barczysty pan mówił właśnie:

— Nie rozumiem doprawdy, czemu się tak guzdrają. Natrę im uszu, co się zowie. Kiedy wsiadałem w auto, zaprzęgałi już konie do beczkowitzu. Ach, te nasze ochotnicze straże pożarne! Nie daj Boże, ażeby się kiedy jaki szyb zapalił; wszystko poszłoby z dymem... Całe szczęście, że kolega Rogers mnie ubiegł...

— A mój droga być długi więcej, mister Rojek, — odparł szczupły gentleman, nie wyjmując fajki z zębów.

— Widocznie u pana wcześniej pożar spostrzeżono.

Dyrektor „Polish Petroleum Company“ szukał w pamięci polskich wyrazów aż zniecierpliwiony burknął coś po angielsku. Co? Rafał nie rozumiał, bowiem z przebogatego języka Szekspira znalazł tylko te słowa, które znachodził w sprawozdaniach sportowych, ale Rojka aż poniosło. Odzart się ostro i dwaj konkurenci rozpoczęli ożywioną sprzeczkę w angielskim języku, zapominając o Ewie, która skwapliwie z tego skorzystała, odsuwając się od nich. Denerwowały ją niewypowiedziane nieszczerze kondolencje tych potężnych sąsiadów, oraz ich usłużność w ratowaniu jej dobytku; była głęboko przeświadczona, że w duchu radowali się z jej nieszczęścia, mogącego przyspieszyć upragniony dla nich moment jej bankructwa i licytacyjnej sprzedarzy Borów. Tylko dlatego straż pożarna z szyków Rojka tak się dziwnie guzdrała, i tylko dlatego Rogers pierwszy przybieżał, by zakasować rywala, a zakasabił sobie wdzięczność dziewczyny; różnemi drogami dążyli do tego samego celu, i udając współczucie, pragnęli gorąco, by budynki folwarczne Borów spłonęły do ostatniego. O, tak, byle tylko ziemia została, a o to nie było strachu. Byle zagarnąć tę ziemię i ryć w niej cuchnące, brudne szyby na gruzach stuletniego parku, na gruzach odbudowanego dworu...

Niemal jednocześnie z ochotniczą strażą zakładów Rojka nadjechał chłopską podwodą komendant posterunku P. P. w Rozłące, a wraz z nim czterech policjantów. O ugaszeniu stodoły i sterty nie było już mowy, wyteżono więc wszelkie siły w tym kierunku,

ku, by ogień nie przerzucił się na sąsiednie zabudowania, co, przy wznagającym się wietrze, było zupełnie możliwe, nawet prawdopodobne. Akcję ratowniczą utrudniał brak wody. Małeńki stawek obok czworaków, miejsce „spotkań towarzyskich“ kaczek i gęsi, wypompowano niemal do dna, do rzeczki było zbyt daleko, więc dwa beczkowitzy z Rozłaki miały stanowić rezerwę. Ilekroć plonący wiecheć słomy opadł na dach spichrza lub obory, pompa szła w ruch i skąpy natrysk cennej wody tłumiał niebezpieczeństwo w zarodku. Trzeci beczkowitz, już próżny, wysłano do rzeki, a konie rwały z kopyta, przerażone rykiem komendanta posterunku. Stary policjant pienieł się z wściekłości. — Utrapienie z tym dworem, — narzekał, rozpamiętując etapy swych niefortunnych łowów na „duchu“, a teraz znów pożar. I nie zwyczajny pożar od pioruna, czy z nieostrożności, ale podpalenie. Może nie? A te resztki zwęglonego lontu, które sam znalazł pod okapem drugiej stodoły, to co? Komendant z Rozłaki miłował spokój nadewszystko. Rozumiał, że nie wszyscy ludzie są święci, że może się przytrafić kradzież polna, no, niechby i domowa, że się ludziska urzną i pobiją, ale grubszych „kawalków“ nie cierpiał. Z rozrzewnieniem wspominał ów ranek, kiedy idąc brzegiem rzeki, ujrzał napuchnięte ciało topielca; zepchnął je łagodnie na wodę i popłynęło sobie w rejon komendanta sąsiedniego posterunku, który, o ile nie był równie dowcipny, miał ciężką orkę z protokulami, z sekcją, z dochodzeniem, z komisją sądowo-lekarską, z podwodami, i z pogrzebem. No, tak,

(Ciąg dalszy nastąpi.)

W zaduszki to się stało!

Z cyklu: O czym nie wiedzą na mieście.

Bydgoszcz, 5 listopada.

Spotkałem mego przyjaciela. Przed paru dniami był dziwnie młodociany, wesoły, przedsięwzięty. Dziś włókł się ociężałe, przygarbiony, apatyczny. Robił wrażenie, jakby się przez noc o 10 lat postarzał...

— Człowieku, co z tobą? — pytam.

— Ciekawys? Chodź, opowiem ci.

Zaszliśmy się w kacie kawiarni. Dziwny był to kontrast. Orkiestra grała jazzbandy i foxtrotty, a on opowiadał mi grobowym głosem:

— Przedwczoraj żona przyszła do mnie, do interesu, z dużym wieńcem cmentarnym i z paczką świec. Wybierała się z tem na nowy cmentarz, na grób swej dawno zmarłej matki.

Pośla sama. Ja nie lubię tych ceregieli. To jest, mojem zdaniem, umarlemu kądzi-dło. Ale potem przyszło mi na myśl, że kobieta na grobie matki rozplacze mi się, rozżali, rozmazgaji. Postanowiłem pójść za nią, tem bardziej, że na tym samym cmentarzu leży pochowany mój niegdyś najserdeczniejszy przyjaciel, Stefan. Znałeś go. Ten sam, co się rozbił samochodem, jadąc do Poznania.

Myślałem sobie: pójdziesz i na jego grób i westchniesz za jego duszę.

Przychodzę na cmentarz, i wyobraź sobie moje zdumienie: grób matki mej żony pusty i ciemny. Wykombinowałem, że żona się spóźniła i później przyjdzie. Więc tymczasem postanowiłem odwiedzić grób mego przyjaciela.

Już zdaleka zauważyłem, że jest suto oświetlony, założony kwiatami, a przy nim siedzi jakaś kobieta i trzęsie się od serdecznego płaczu.

Wiedziałem, że nieboszczyk, jako kawaler, nie miał nikogo z bliskich, koby go tak rzewnie oplakiwał. Podchodzę bliżej — a to moja żona.

Najpierw ogarnęło mnie zdumienie, a potem zrobił mi się taki zamęt w głowie, że długi czas nie mogłem myśleć zebrać. Powoli tylko, nie podchodząc do grobowca, poczęłem zastanawiać się i kombinować.

Nieboszczyk był ode mnie młodszy o 15 lat, sportowiec i pełen fantazji człowiek. Miał wszystkie dane na zdobywcy serc niewieścich. Był u nas codziennym gościem. Przyjaźnił się i z moją żoną, ale nie widziałem w tem nic dziwnego, ani podejrzanego. W głowie nie powstała mi nigdy myśl, że kryje się poza przyjaźnią i coś więcej jeszcze. Wierzyłem w moją żonę jak wierzę w Pana Boga. A dziś — ona zapomniała o własnej matce, a zanosi się od rzewnego płaczu nad jego grobem...

Otworzyły mi się oczy. Zrozumiałem wszystko.

Zrozumiałem, dlaczego wiadomość o jego katastrofie tak nią głęboko wstrząsnęła. Dlaczego od dnia jego śmierci tak bardzo posmutniała, opuściła się i poczęła się starzeć. Kochali się...

Jaką była ta ich miłość, czy grzeszną lub nie, Bóg to raczy wiedzieć. Staralem się coś sobie przypomnieć, dociec czegoś, ale nie mogłem. Ból zapiekł mi mózg. Byłem do niczego niezdolny.

Powiedz mi, co bylibyś ty zrobił na moim miejscu, widząc tę kobietę rozpaczającą za innym?

Gdyby on żył jeszcze, to może krew wzburzyłaby mi się i obudziłyby się we mnie pragnienie zemsty za moje utracone szczęście i zniszczone życie. Ale ona plakała nad jego prochami. Na kim się tu

mścić, wobec kogo szaleć? Wyrzucić gniew na niej?

Widzisz, może ona zawiniła, ale i ja nie byłam też bez winy. Miała siedemnaście lat, a ja trzydzieści dwa, gdyśmy się pobrali. Ona żywa, choć sentymentalna, trochę sportsmenka a trochę marzycielka, ja zaś kupiec, grzebiący cały dzień w moich księgach handlowych, prozaik, o groszu tylko myślący. Czyż można się dziwić, że on po-ciągnął ją ku sobie? Ja dbałem o jej byt, on dał jej stokroć więcej, bo miłość.

Tak ja to wszystko rozważałem, stojąc o kilkanaście kroków ukryty w cieniu drzewa. I odszedł mnie gniew, opuściła mnie chęć odwetu za moje złamane życie.

Bo poczułem się na zawsze złamany. To złudne szczęście domowe, które było mi ukojeniem i nagrodą za pracy, rozwiłało się bezpowrotnie.

Wiesz, co zrobiłem? Gdy moja żona, wy-plakawszy się nad jego grobem, gotowała się do odejścia, przystąpiłem ku niej, pocałowałem ją ze łzami w oczach w rękę i spytałem tylko:

— Kochałaś go bardzo?

Wstrząsła nią, zachwiała się i o mało nie runęła na ziemię. A ja do niej rzekłem lagodnie:

— Heluś, ja się nie gniewam. Nie wiem, co między wami było, ale on już w grobie, a ty biedna i nieszczęśliwa. Zapomnijmy i nie mówmy więcej o tem.

Wróciliśmy pieszo do domu, po drodze ani słowa nie zamieniwszy ze sobą. A w domu... Czterdzieści osiem godzin upłynęło od tej wizyty na cmentarzu, pełne takich męczarni — dla mnie i dla niej. Co będzie dalej, nie wiem. Cień nieboszczyka odgrodził nas na zawsze.

Odwrocił głowę, bo mu łzy spływały po twarzy. A orkiestra grała murzyńskie tańce i sala aż przelewała się od wesołości beztroskich ludzi.

St. B.

Zjazd delegatów L. O. P. P. z całej Polski.

Roztoczenie w sprawie Pomorza.

W dniu 31 października br. odbył się w Warszawie w sali Instytutu Aerodynamicznego walny zjazd delegatów Komitetów wojewódzkich LOPP, który obradował nad programem działalności oraz budżetem zarządu głównego L. O. P. P. Zebranie, w którym udział wzięli z ramienia komitetu wojewódzkiego L. O. P. P. w Toruniu jako delegaci pp. pik. pil. Menczak oraz sędzia dr. Pikor, zatwierdził budżet, który przekroczy sumę 4 000 000 zł. w przychodach i rozchodach zarządu głównego, nie wliczając w to budżetu komitetów wojewódz-

kich, które zostaną dopiero ustalone na specjalnych zebraniach.

Na zakończenie zebrani jednomyślnie na wniosek delegatów pomorskich uchwalili nast. rezolucję:

W odpowiedzi Treviranusowi walne zebranie ogólnoprogramowe delegatów komitetów wojewódzkich LOPP postanawia stworzyć na Pomorzu, a na wybrzeżu polskim w szczególności jak-najsilniejszą organizację obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej i wzywa w tym celu zarząd do poczynienia jak-najdalej idących kroków celem natychmiastowego zrealizowania tego planu.

Zażyzdanie szkół polskich postępuje.

(KAP) Donosiliśmy o wypadkach wprowadzenia nauczycieli i dzieci żydowskich do szkół polskich z dziećmi katolickimi. Wymieniliśmy między innymi Ostrów, w powiecie włodawskim, gdzie wskutek nieustępliwości powstał strajk dzieci, dalej Kolno, Wysokie Mazowieckie a ostatnio szkołę w Szczuczynie.

Jak nam obecnie donoszą, wprowadzono do szkoły polskiej w Wysokiem Mazowieckiem, w województwie białostockim, z nowym rokiem szkolnym znowu kilkadziesiąt dzieci żydowskich tak, że liczba dzieci żydowskich w szkole polskiej wzrosła do blisko 200. W wyż-

szych oddziałach liczba dzieci żydowskich równa się liczbie dzieci polskich.

Na kilkakrotne protesty rodziców, do władz szkolnych wysyłane, aby nie łączono ich dzieci razem z dziećmi żydowskimi i nie niszczone szkoły polskiej katolickiej, rodzice otrzymali odpowiedzi odmowne. Rozgoryczenie wskutek tego między nimi jest wielkie. Rodzice są zdecydowani walczyć w dalszym ciągu o szkołę dla swoich dzieci taką, jaką określa encyklika papieża Piusa XI. o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży.

Na froncie wyborczym.

Ostatecznie zatwierdzone spisy wyborców do Sejmu i Senatu wszystkich obwodów głosowania wyłożone są do publicznego przeglądu w czasie od 4 do 9 listopada br.

Aresztowanie red. Cieślaka w Inowrocławiu. W dniu 3 listopada zawieszony został do urzędu śledczego w Inowrocławiu redaktor Cieślak, gdzie go osadzono w areszcie. Aresztowanie stoi podobno w związku z przemówieniem red. Cieślaka na niedzielnym zebraniu Stronnictwa Narodowego w Inowrocławiu.

Marszałek Piłsudski nazwany kalwinem. W czasie zebrania przedwybor-

czego Centrolewu w Ostrowie pow. wąbrzeskiego, redaktor „Głosu Robotnika” z Torunia Chmielewski nazwał marsz. Piłsudskiego kalwinem. Wobec tego, że prelegent używał innych jeszcze słów na rząd, wójt zebranie rozwiązał.

Powstańcy śląscy w obronie Korfanteo. Na Śląsku istnieją trzy główne organizacje bojowników o wolność Śląska: Narodowy Związek Powstańców, Związek Obrońców Śląska i Związek Powstańców Śląskich. Ten ostatni jest opanowany przez sanatorów. To też wielkie wrażenie na Śląsku wywołał fakt, że w dniu 1 listopada cała grupa Związku Powstańców w Rybniku-Paruszowcu uchwaliła porzucić Związek, wstąpić do Narodowego Związku Powstańców i głosować na Korfanteo. Licznie zebrani powstańcy urządzili o-wację na cześć Korfanteo i postanowili w miarę swych sił przyczynić się do tego, by lista nr. 19 odniosła zwycięstwo.

Rok twierdzy dla redaktorów którzy podali sprawozdanie z kongresu krakowskiego.

Łódź, 4. 11. (PAT) Wczoraj wieczorem przed sądem okręgowym zakończyła się rozprawa przeciwko redaktorowi odpowiedzialnemu dziennika „Głos Poranny” Gustawowi Kronmanowi, oskarżonemu o opublikowanie sprawozdania z kongresu Związku Obrony Prawa i Wolności Ludu w Krakowie. Sąd pod przewodnictwem sędziego Kozłowskiego skazał red. Kronmana na 1 rok twierdzy.

Również wczoraj odbyła się rozprawa przeciwko redaktorowi odpowiedzialnemu

Mydlatko do zębów
Dens-Majola
czyści i konserwuje zęby
żądać wszędzie

200982

Z Włocławka.

Siedem i pół miliona złotych pożyczki szwedzkiej dla miasta Włocławka.

W ub. piątek została podpisana umowa w sprawie pożyczki 7.500.000 zł od firmy szwedzkiej Electro-Inwest.

Jednocześnie podpisana została z firmą szwedzką umowa wstępna w sumie 3-ch milionów złotych oraz na poczet udziału w zyskach. Magistrat otrzymał pożyczkę w wysokości 1 miliona złotych na budowę wodociągów i kanalizacji. Wyplata tej pożyczki ma nastąpić w ciągu 3-ch miesięcy od daty podpisania.

Zarówno pożyczka 3-ch milionów złotych jak i 1-go miliona została udzielona wyłącznie na budowę wodociągów i kanalizacji. Administracja Kujawskiej Elektrowni Okręgowej została powierzona nowo utworzonemu zarządowi.

Wszyscy dotychczasowi pracownicy zostali na swoich dawnych stanowiskach i warunkach.

Śmiertelny upadek z 3-go piętra.

Robotnik Andrzej Musiałik, lat 35, zamieszkały przy ul. Chłodnej 40, zatrudniony od kilku dni przy budowie gmachu gimn. państw. żeńskiego im. Konopnickiej przy ul. Beckiego spadł z rusztowania z wysokości 3 piętra i poniósł śmierć na miejscu. Tragicznie zmarły robotnik osierocił żonę oraz dwoje dzieci.

Śmierć pod kołami kolejki.

Na odcinku Boniewo—Smółsk, pociąg wąskotorowej kolejki prowadzony przez maszynistę Wiktora Brzostowicza najechał na Marcina Czerwińskiego, lat 55. Nieszczęśliwy wieśniak w drodze do Włocławka zmarł.

Z. B.

Z KRAJU.

ŁÓDŹ. Jakże życie, taka śmierć. Walenty Kulej z Łodzi postanowił ożenić się i zmienić tryb życia, zostać spokojnym obywatelem, żyjącym w zgodzie z prawem i z sumieniem. Dotychczas bowiem zajmował się korzystnym, ale niebezpiecznym i niezacząnym procederem przemysłowym.

Jeszcze tylko raz, raz ostatni zamierzał sprządnąć spirytus z Niemiec na swoje wesele. Fatum chciało jednak, że spotkał pod Wieluniem posterunek graniczny. Rzucił się do ucieczki. Wołano nań — nie usłuchał. Posterunkowy strzelił i zabił Kuleja.

KATOWICE. Krótkie spięcie przewodów przyczyną groźnego pożaru. Wybuchł pożar w sortowni węgla kopalni „Richter” w Siemianowicach. Zaalarmowane straże pożarne miejscowe i z kopalni „Fitinów” pożar zlokalizowały. Dochodzenie ustaliło, że przyczyną pożaru było krótkie spięcie przewodów elektrycznych.

KATOWICE. Groźny bandyta pod kluczem. Policja aresztowała w Odmuchowie groźnego włamywacza Sojkę, który niedawno zbiegł z więzienia. W międzyczasie zdołał Sojka włamać się do jednego z banków w Opolu.

Delegacje inwalidów u ministra Prystora.

Minister pracy i opieki społecznej, płk. Al. Prystor, przyjął w dniu 4-ym bm. delegację Związku Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej z p. Karkoszką na czele, a następnie delegację Zjednoczenia związków żydowskich inwalidów wojennych.

Samorząd w Będzinie przestaje istnieć.

(PAT) Reskryptem ministerstwa spraw wewnętrznych p. wojewoda kielecki rozwiązał radę miejską miasta Będzina, zwalniając jednocześnie członków magistratu będzińskiego. Komisarzem rządowym magistratu będzińskiego mianowano inżyniera Reczkowskiego.

„Komiwojażer w kłopotcie” po rosyjsku.

Co na to endecja?

Dowiadujemy się, że bolszewicy przetłumaczyli i wydali zbiór artykułów Romana Dmowskiego w „Gazecie Warszawskiej” p. t. „Komiwojażer w kłopotcie”. Przypominamy, że w tych artykułach Dmowski wystąpił przeciw zapoczątkowanej przez Papieża akcji protestacyjnej, spowodowanej prześladowaniami religijnymi w Sowietach, a ponadto oskarżał rząd polski o zamiary wywołania wojny z Rosją.

Czyżby wydanie przekładu tych artykułów na język rosyjski przez sowieckie wydawnictwo państwowe miało świadczyć o tem, że treść ich odpowiada sowieckim interesom politycznym?

Szczególnie uderza okoliczność, że było tłoczzone w żydowskiej bolszewickiej drukarni „Der Emes”, a przedmowę napisał Feliks Kohn. Cena 7 kopiejek.

Dla wiadomości bibliografów.

„Kommi-wojażer w zatrudnieniu (Istinnij smysl krestowego pochoda). M. L., Gos.izd-wo, tip. izd-ba „Der Emes” w Msk. 1930.

32 str. (16x11). 5.000 egz. 7 k.

Pered. zagł. awtor — R. Dmowski. Predisłowie: F. Kon.

BIELSKO. Wpadł do rowu i utonął. Przy drodze między gminą Zarzecze a Zabrze znaleziono w rowie, wypełnionym wodą, zwłoki 43-letniego robotnika Krzempko, który — jak stwierdzili dochodzenia, wracał nocą w stanie nietrzeźwym do domu. Ponieważ droga była zalana wodą wskutek wylewu rzeki Hłownicy, Krzempko wpadł w ciemności do rowu, skąd nie mógł się wydostać o własnych siłach i utonął.

Żebracy w hełmie stalowym.

Niemcy przeżywają bezwzględnie przesilenie gospodarcze na wielką skalę. Wrazem jego jest olbrzymia liczba bezrobotnych, sięgająca bezmała 3 milionów ludzi. Kasy państwowe są puste. Już kilkakrotnie skarbnik Rzeszy był zmuszony **żebrać po bankach o krótkoterminowe pożyczki** dla załatwienia najbardziej pilnych dziur.

Obecnie Niemcy głoszą o swym bankructwie. Pan Schacht, b. prezydent Reichsbanku domaga się w swych przemówieniach w Stanach Zjednoczonych nowych ulg przy wypłacie odszkodowań. Jeszcze nie wszedł w życie nowy plan Jounga, który zdjął z niemieckich bark połowę spłat reparacyjnych, wyznaczonych poprzednim planem Davesa, a już propaganda naszych miłych sąsiadów rzuca światu fałszywe twierdzenie, że **jest on niewykonalny!**

To są plany na najbliższą przyszłość. Obecnie Niemcy żebrają o pożyczki zagranicą. Twierdzą z bezczelną zuchwałością, że ich bankructwo pociągnie za sobą wzmocnienie światowego kryzysu. Co jest w tem najgorsze, że ogłupiali kapitaliści w strachu o swe kapitały, ułokowane już w Niemczech, udzielają nowych pożyczek, aby Niemcy nie obrażyli się, nie przestali zupełnie płacić, a nawet nie uznali, co jest ich miłym zwyczajem, swych skryptów dłużnych za świstek papieru.

W tej sytuacji nowy budżet niemiecki na rok 1931, omówiony w depeszy naszego korespondenta berlińskiego, jest niesłychanie znamienity. Niemcy zbroją się w sposób niesłychany, budują pancernik za pancernikiem, szukają wprost nowych sposobów wydatkowania, rozdymają budżet ogólny do potwornych granic, aby... przyspieszyć bankructwo i stanąć przed światem

jako żebrak w hełmie stalowym,

jako żebrak, który będzie jęczał, ale będzie również i groził, domagając się nowych kredytów i jednoczesnego skreślenia odszkodowań wojennych.

Cała gra jest zapoczątkowana z iście niedźwiedzią pruską niezgrabnością. Trzeba mieć nadzieję, że państwa dawnej koalicji się na niej poznają i bezczelne zamiary unicestwią w zarodku. Gdyby się stało inaczej, świat stałby się widownią czegoś niepojętego dla zdrowych umysłów. Liberalni

i pacyfistyczni bankierzy dawaliby pieniądze na zbrojenia, na bagnety, które imby Niemcy wydrapały swój podpis z Traktatu Wersalskiego, ze zobowiązań reparacyjnych i z nowozaciągniętych długów „na ratowanie się przed katastrofą gospodarczą”. s.

Czem jest myśl ludzka bez Chrystusa? Förster o Ewangelji i wiedzy ludzkiej.

(KAP) We wstępie do drugiego paździcznikowego zeszytu czasopisma „Die Zeit” słynny pedagog F. W. Förster wskazuje, „czem jest myśl bez Chrystusa”.

Na chórze katedry regensburskiej stoją naprzeciw siebie posągi św. Marji Magdaleny, tego symbolu „duszy ludzkiej”, która z nędzy i ohydy wyrwa się ku wiekiście szczęściu, i Chrystusa, wskazującego na ranę swego boku. Zaznaczywszy, że zestawienie tych posągów uświadamia widzowi całą wyższość chrześcijaństwa nad wszelką mądrością świata, autor dodaje, że żaden filozof, żaden mędrzec nigdy nie przemówi do duszy ludzkiej tak, jak przemawia krzyż.

Rzecznikom mądrości ludzkiej wydaje się, że wiedza ich jest czemś wznioślejszym od prostoty Krzyża. Nie przeczuwają nawet, że w tej prostocie żyje nieskończenie większa potęga ducha niż we wszystkich wielkich dziełach myśli. W każdym słowie Chrystusa jest pracowane całe życie a bezmierna mnogość zjawisk sprowadzona do najgłębszych ich przyczyn.

„Samo życie i sama myśl nie dają klucza poznania. Dlatego w każdym słowie Ewangelji tkwi bez porównania więcej duchowego przepracowania rzeczywistości życiowej, niż we wszystkich, świat cały obejmujących systemach filozofji, i dlatego również zatopienie się w Ewangelji — razem z olbrzymią konsekwencją wszystkich jej sądów i wzorów — jest daleko lepszą szkołą logiki, niż wszystkie filozoficzne podręczniki świata. Czyż potężne dedukcje średniowiecznej scholastyki nie pochodziły ze

Z zazdrości chciał udusić kochankę.

Przed sądem we Wiedniu stanął pomocnik rzeźnicki Eward Resch, oskarżony o **maltretowanie swojej kochanki i niebezpieczne pogroźki**. Resch był brutalnym kochankiem. Przyjaciółka jego chciała go opuścić, ale Resch powstrzymywał ją zaw-

sze następującym „zaklęciem” miłosnym: „**Zrobię z tobą to, co twój ojciec z twoją matką**”. Ilekroć przyjaciółka jego słyszała to, przypominali się jej rodzice. Była to jedna z wielu wojennych tragedii miłosnych. Ojciec wrócił niespodziewanie z frontu na urlop i zastał matkę w ramionach innego, jakiegoś oficera, który miał szczęście pełnić służbę na etapie. Porwany szalem wściekłości **rzucił się na matkę, udusił ją**, a potem popełnił samobójstwo, zastrzeliwszy się z rewolweru.

Przyjaciółka Rescha oświadczała mu niejednokrotnie, że nie chce być jego kochanką i że go opuszcza. **Wówczas pijany i brutalny Resch chwycił ją za szyję i groził uduszeniem**. Więc zostawała. — Aż pewnego dnia, zmaltretowana i pobita przez Rescha, udała się na policję, która uwolniła ją od niebezpiecznego kochanka. Resch, gdy go odprowadzała policja, rzekł do kochanki: „**Poczekaj, wrócę jeszcze i zrobię ci konicie!**”

Resch stanął obecnie przed sądem za niebezpieczne pogroźki. Oświadczył on, że wprawdzie **bił kochankę i wymierzał jej policzki, ale nie groził jej nigdy śmiercią**. Nie przypomina sobie tego, bo przeważnie był pijany.

Sąd skazał go na dwa miesiące ciężkiego więzienia.

Prasa niemiecka osłania niechlujstwo i zbrodnicze niedbalstwo lekarzy z Lubeki. 72 dzieci zmarło dotąd, 6 dogorywa.

W szpitalu miejskim w Lubecie niechlujni i niedbali lekarze zamiast szczepionki przeciwgruźliczej prof. Calmette'a z instytutu Pasteura w Paryżu dali niemowlętom jakąś nieskontrolowaną szczepionkę trującą, od której zmarło 72 dzieci. Zamiast przyznać się do winy, prasa niemiecka rozpoczęła ohydny napasć na prof. Calmette. Wskutek energicznego protestu uczonego francuskiego i korzystnych świadectw lekarzy z różnych stron świata na jakiś czas umilkła propaganda niemiecka. Obecnie

znów powtarza „Berliner Tageblatt”, że w pewnych warunkach szczepionki Calmett'a wydzielają jad trujący wedle teorii bułgarskiego lekarza Petrowa. Nas nie dziwi postawa prasy niemieckiej. Podaje ona codziennie zatrute szczepionki polityczne przeciw Polsce i wszystkim sąsiadom, wybiela zbrodnie niemieckie w Polsce, Belgji, Serbji i Francji. Niedaleki stąd krok, aby za zbrodnicze niedbalstwo lekarzy z Lubeki zrzucić winę na prof. Calmette.

Ważne kartki wyborcze Katolickiego Bloku Wyborczego.

Wobec coraz większych szykan i trudności w urządzaniu zebrań przedwyborczych, prosimy Czytelników o dopomożenie nam w agitacji z ust do ust, od domu do domu.

Poniższe kartki należy tak ostrożnie wyciąć ażeby nie pozostały ślady kreseczek ani liniiek. Kartki czyściuteńko przechować do dnia 16. b. m., bo może ich zabraknąć przed lokalami wyborczymi albo mogą je... skonfiskować.

19

19

19

19

19

19

19

19

**W pierwszych
10-ciu latach**

winna każda matka dziecko swe myć i kąpać tylko za użyciem czystego łagodnego

**MYDŁA
DLA DZIECI NIVEA**

Dziecko będzie jej za to wdzięczne, gdyż zaoszczędzi sobie w przyszłości wiele kłopotów o zachowanie dobrej cery. Mydło Nivea jest wyrabiane według przepisów lekarskich specjalnie dla wrażliwej skóry dziecka.

Cena: Zł. 1.50

Przy złym powietrzu,

wogóle zawsze w chłodnej porze należy natrzeć codziennie twarz i ręce Kremem Nivea - i to nie tylko wieczorem, lecz i za dnia przed wyjściem na świeże powietrze.

KREM NIVEA

ochrania skórę przed wpływem ostr. go powietrza i utrzymuje ją gładką. Kremu Nivea nie można zastąpić żadnym innym kremem, ponieważ skuteczność jego polega na zawartym wyłącznie w nim Eucerycie. Krem Nivea wnika szybko i zupełnie w skórę, nie pozostawiając żadnego połysku, i tylko krem wchłonięty zupełnie przez skórę, wyrzucić może na nią pożądaną skutek.

Pudełko po zł. 0.40 do 2.60 / Tabki cynowe po zł. 1.35 i 2.25
Wyrób krajowy firmy PEBECO, sp. z o. odp. w Katowicach

Przed konferencją rozbrojeniową.

Rzym. (PAT). „Giornale d'Italia“ omawia prace rozpoczynającej się w Genewie dnia 6 listopada komisji przygotowawczej Konferencji Rozbrojeniowej. Główne znaczenie sesji — zdaniem dziennika — polegać będzie na tem, iż będzie ona ostatnią; zakończyć musi przeto swe prace określeniem miejsca i terminu przyszłej ogólnej konferencji rozbrojeniowej. Z punktu widzenia technicznego zadanie komisji jest skończone. Istnieje projekt konwencji, który ma być przedstawiony na przyszłej konferencji ogólnej. Projekt ten w pierwszym czytaniu przyjęty był w styczniu 1927 r., w drugim czytaniu zaś w r. 1929 przyjęty został przez komisję. W przededniu sesji komisji zaszedł jednak fakt, zasługujący na uwagę. Mianowicie ambasador amerykański w Brukseli Gibson, szef delegacji amerykańskiej do komisji przygotowawczej, świetnie zorientowany w sprawach polityki morskiej oraz europejskiej, osobisty przyjaciel prezydenta Hoovera, przybył niedawno do Paryża, obecnie zaś przyjechał do Rzymu. Przy-

jazd ten i rozmowy Gibsona z Brianem i Grandim wywołały pogłoski o interwencji osobistej prezydenta Hoovera w sprawie układu morskiego włosko-francuskiego. Na podstawie źródeł amerykańskich „Giornale d'Italia“ za-

przecza tym pogłoskom, twierdząc, że Gibson pragnie jedynie zorientować się, jakie są nastroje i zapatrywania zainteresowanych państw w przededniu zwołania komisji. Podkreślić trzeba, że wiadomość o pełnomocnictwach Gibsona podała w depeszy z Waszyngtonu Agencja Stefaniego.

O wykup porwanych misjonarzy w Chinach.

(KAP) Komuniści w Kian w prowincji Kiangsi znížyli cenę wykupu za szereg porwanych i więzionych misjonarzy do 600.000 dolarów chińskich; przedtem żądali od 1 do 10 milionów dolarów. Za dwóch norweskich misjonarzy, którzy obecnie są trzymani w prowincji Honan, bandyci domagali się wykupu w kwocie 400 tysięcy dolarów chińskich.

Nowe uprowadzenie misjonarzy w Chinach południowych.

(KAP) W mieście Joshan w Chinach południowych komuniści porwali i uprowadzili misjonarza i misjonażkę wyznania luteranckiego. Opanowali oni miasto i wyrazili w niem wielkie szkody. Ksiądz katolicki zdołał zbiec i zawiadomić władzę w Hankon o dokonanym napadzie.

Ze świata.

Żyła 150 lat.

W Novaiguasso (Brazylja) zmarła w tych dniach w wieku 150 lat niejaka Rosa Ocosta. Staruszka była matką 14 synów i 4 córek, którzy ją obdarowali 124 wnukami. Posiadała pozatem 230 prawnuków oraz 14 pra-prawnuków, z których najstarszy liczy 13 lat.

Zabójstwo i samobójstwo na cmentarzu.

Z Augsburga donoszą o wstrząsającej tragedji rodzinnej, która wydarzyła się na cmentarzu małego miasteczka Nesselwang.

Kupiec augsburski Jerzy Gollinger wyjechał wraz z dwojgiem swoich dzieci trzyletnią córeczką i siedmioletnim synkiem na cmentarz w Nesselwang.

Przed cmentarzem zatrzymał samochód, zastrzelił dzieci, poczem wysiadł i na cmentarzu przeciął sobie żyły u rąk. Gollingera przewieziono do szpitala, gdzie zmarł nie odzyskawszy przytomności.

Przyczyną tego tragicznego kroku miała być ruina finansowa.

Walka na skrzydłach samolotu.

W pobliżu Sidney wydarzył się niezwykle wypadek lotniczy. Pewna pasażerka samolotu usiłowała na wysokości 800 metrów popełnić samobójstwo, wyskakując z aparatu. Samobójczyni zaczęła się jednak suknią o druty, podtrzymujące skrzydła i wisiała jakiś

czas między niebem i ziemią.

Pilot z największą trudnością zdołał wciągnąć kobietę do samolotu. Wówczas uparta samobójczyni wylała zbiornik z benzyną, znajdujący się na samolocie, usiłując podpalić samolot.

Przytomny pilot obezwładnił kobietę silnym uderzeniem i wylądował na lotnisku.

Mąż - alkoholik, nędza, zbrodnia...

Dzieciobójczyni przed sądem.

Przed sądem przysięgłych w Paryżu odbył się proces przeciw młodej kobiecie, Dominice Musi, która w przystępie rozpaczcy otruła gazem dwoje swoich nieletnich dzieci.

Dominica Musi, żona rzeźnika, żyła w Paryżu z swoim mężem i małemi córeczkami Marją i Edmeą. Mąż jej oddawał się nieustannie hulankom i pijaństwu i doprowadzał tem zazdrosną żonę do rozpaczcy.

Przed rokiem Dominica wyjechała na kilka tygodni do Włoch. Kiedy wróciła, dowiedziała się, że mąż jej zdradza ją i że ma kochankę. Znalazła nawet w kieszeniach marynarki męża fotografie tej kochanki, a później poznała ją osobiście i dowiedziała się z jej ust, że mąż zamierza ją porzucić.

Zrozpaczona Dominica, zazdrosna o męża, myślała jedynie o samobójstwie. Kiedy

pewnego wieczoru mąż jej udał się na zabawę i nie wracał do domu do późnej nocy, powzięła straszną myśl. Postanowiła popełnić samobójstwo. Ale żał jej było zostawiać dzieci. Odkręciła więc kurkę od gazu i napisawszy pożegnalny list wraz z obojgiem dzieci zamknęła się w pokoju. Naza jutrz znaleziono ją leżącą na podłodze z dziećmi, nieprzytomną. Wszyscy troje dawali znaki życia. Dominicę odratowano, natomiast dzieci umarły.

Dominica stanęła obecnie przed sądem, oskarżona o zamordowanie dzieci. Opowiedziała swoją tragedję, która wywarła głębokie wrażenie. Do rozpaczliwego czynu popchnął ją mąż, który lekkomyślnie zabawił się z kolegami i kochankami, wiedząc, że doprowadza ją do szalu zazdrości.

Sąd uwolnił oskarżoną od winy i kary.

Jaden z najpierwotniejszych szczepów

pod opieką misjonarzy katolickich.

(KAP). Według doniesienia z Madagaskaru, na prośbę wikariusza apostołskiego z Fort Dauphin ks. Fabia osiedlił się w Tsihombe, w samym centrum kraju Tandroy. Mieszkańcy tej okolicy należący do najbardziej prymitywnych szczepów na świecie, otrzymali po raz pierwszy misjonarza, który poświęcił im całkowitą swą działalność. Jest ich około 150.000. Ks. Fabia pomaga brat koadjutor, który pochodzi z tego szczepu.

Z WIELKOPOLSKI I POMORZA

Aresztowanie red. Cieślaka z Inowrocławia.

Z Inowrocławia donoszą: W związku ze swoim wystąpieniem na wiecu endeckim ub. niedzieli redaktor „Dziennika Kujawskiego” p. Cieślak został aresztowany i oddany do dyspozycji sędziego śledczego.

Samobójstwo ziemianina ś. p. Adamskiego.

Z Pakości donoszą: Właściciel majątku Gębina pod Pakością ś. p. Adamski w najwyższym rozrządzeniu z powodu pewnych strat i niepowodzeń majątkowych targnął się na życie.

W tragicznym dniu denat był jeszcze w Inowrocławiu, by załatwić różne interesy, a powróciwszy do domu napisał list pożegnalny, bo widocznie ogólne zamroczenie tak gwałtownie go ogarnęło, że nie panował już nad sobą.

Zgon ś. p. Adamskiego jest dla rodziny straszną katastrofą, bo niedawno zmarła jego żona. Rodzice pozostawili cztery nieletnie dzieci.

Wykłady dla uczniów elektrotechnicznych.

Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na woj. Poznańskie i Pomorskie łącznie z Korporacją Przemysłu Elektrotechnicznego na woj. Poznańskie urządza cykl bezpłatnych popularnych wykładów dla uczniów swych członków. Wykłady odbywać się będą począwszy od 15 listopada 1930 r. co sobotę od godz. 4—6 po południu w sali wykładowej firmy Philips ul. Piekary 17 (pasaż Apollo).

Zgłoszenia przyjmuje biuro Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na woj. Poznańskie i Pomorskie, Poznań, Wały Zygmuntów Starego 9, I. ptr. (Dom Rzemieślnicy).

Prezes „Strzelca” skazany na 3 miesiące więzienia.

Z Wrześni donoszą: Prezes „Strzelca” dr. Garduła z Miłostawia skazany został na 3 miesiące więzienia i dwa tysiące odszkodowania za oszczerstwo przeciwko lekarzowi dr. Ulińskiemu z Wrześni. Karę więzienną zawziął sąd grodzki na 3 lata.

Kaszubi na budowę łodzi podwodnej

„Odpowiedź Treviranusowi”.

Na zebraniu Kółka Rolniczego w Hopowie w pow. kartuskim, zebrani rolnicy chcą udowodnić że za nic na świecie nie chcą być oderwani od Polski postanowili opodatkować się po jednym groszu od morgi na budowę łodzi podwodnej „Odpowiedź Treviranusowi” aż do czasu zupełnego zbudowania łodzi.

Czyn ten godny ze wszechmiar na uznanie winien znaleźć naśladowców wśród rolników całej Polski.

Echa zabójstwa ś. p. Strzeleckiego z Kowalewa

Z Torunia donoszą: Przed tuł. sądem okręgowym odbyła się rozprawa przeciwko Fr. Kowalewskiemu z Kowalewa, oskarżonemu o zabójstwo.

Akt oskarżenia zarzucał oskarżonemu, że dnia 10 marca pozbawił życia wystrzałem z rewolweru niejakiego Leona Strzeleckiego i ciężko zranił Bronisława Kurkowskiego.

Sąd po przesłuchaniu wszystkich świadków i po wysłuchaniu orzeczenia rzeczoznawców p. dr. Leszkowskiego i dr. Owczarczaka i po przemówieniu prokuratora i obrońcy uznał, że oskarżony działał w obronie własnej i dlatego zwolnił go od winy i kary.

Aresztowanie 8 Niemców w Wejherowie.

Za działalność antypaństwową i nielegalną akcją wyborczą.

Z Wejherowa donoszą: Aresztowani zostali pod zarzutem działalności antypaństwowej i nielegalnej akcji wyborczej nast. działacze mniejszości niemieckiej w Wejherowie: syn czolowego kandydata listy niemieckiej w okręgu tczewskim Tatuliński, kandydat tejże listy Juliusz Brandtke, kierownik biura wyborczego niemieckiego Ferdynand Taube, dyr. szkoły niemieckiej Alfons Bartel, Rudolf Schieman, Gustaw Bamberger, Oskar Wendler, zarządca dóbr hr. Kaiserlinga i Jan Suchecki.

Podczas rewizji domowej i osobistej znaleziono u nich wiele obciążającego materiału.

Inowrocław.

Ostre strzelanie na placu ćwiczeń w Piawinku. Dnia 14, 15, 20 i 25 listopada br. odbędzie się ostre strzelanie na placu ćwiczeń w Piawinku.

„Herbatka” P. C. K. W sobotę dnia 8. bm. urzęda Czerwony Krzyż herbatkę na którą Szan. Obywatelstwo uprzejmie zaprasza. Dary do bufetu można składać u p. Łobodzińskiej ul. Kr. Jadwigi a w sobotę dnia 8. bm. w hotelu Basta.

Kto zgubił? Dnia 31. ubm. znaleziono torebkę damską z pieniędzmi, którą można odebrać w czasie od godz. 8—10 na posterunku Policji Państwowej przy ul. św. Ducha 9.

Kronika policyjna. Jan Romaniec z Szymborza zgłosił, iż został najechnany na szosie Inowrocław — Matwy przez autobus P. Z. nr. 44610.

Tragiczne zakończenie gry w karty. Zasztyletowano restauratora ś. p. Smyka z Inowrocławia.

Z Inowrocławia donoszą: W restauracji p. St. Krokowskiego przy ul. Kościuszki 17 zasiadło pewne towarzystwo do kart. W pewnej chwili między grającymi doszło do gwałtownej kłótni. Obecny w restauracji u p. Krokowskiego działacz inwalidzi, restaurator z zawodu Stanisław Smyk chciał pogodzić zwalśniących. Wówczas awanturujący się niej. St. Chlebowski, lat 28 rzucił się na Smyka i ugodził go nożem w okolicę serca. Smyk, widząc co się stało, ostatnimi siłami począł uciekać

CHODZIEZ. Wyjaśnienie. Otrzymałmy nast. pismo z prośbą o ogłoszenie: W związku z ogłoszeniem w „Dzienniku Bydgoskim” nr. 251 z dnia 29. X. 30 r. p. t. „Zmiany w Urzędach Skarbowych” proszę o umieszczenie nast. sprostowania: Nieprawdą jest, abym stał się niewygodnym pewnemu działaczowi z B. B. W. R i to miało być powodem mego przeniesienia. Ponieważ nie upoważniłem nikogo do ogłoszenia w piśmie tamt. o sobie, proszę bardzo o niezajmowanie się moją osobą. Marjan Czernejewski, Inspektor Skarbowy.

NOWE MIASTO. Zwolnienie aresztowanych członków O. W. P. Zatrzymani w związku z zajściami w Nowym Mieście nad Drwęcą pp. Obrębski, Pawski i Ciszewski, zostali zwolnieni. Władze sądowe zatrzymały do swej dyspozycji jedynie redaktora „Drwęcy” p. Stawickiego.

lecz nie uszedł daleko, bo w pobliżu drzwi wejściowych upadł krwią zbroczony na ziemię, wyrzekając jako ostatnie słowa „ale mi dojechał”.

Przybyły lekarz stwierdził już tylko śmierć ś. p. Smyka.

Zbrodniarz Stefan Chlebowski ułotnił się z lokalu. Schwytano go, po zaciętej walce w ciągu której zranił nożem pp. Sobotę i Felcyna, w pobliżu „Sokolni” i odprowadzono pod silną eskortą do aresztu.

Autobus wpał na drzewo i rozbił się.

Z Poznania donoszą: Pędzący szosą z Poznania do Obornik autobus wpał, wskutek defektu kierownicy, na drzewo i rozbił się. Wskutek katastrofy odnieśli poważne rany: inkasent Kasy Chorych Jan Biedny, 23-letni elew gospodarzy z Rogoźna K. Czeppek, 23-letnia J. Gapińska z Ryczywołu, 21-letnia Br. Hoffmann, oraz 3 osoby lżejsze okaleczenia.

Kontuzjowanym udzieliło pierwszej pomocy Pogotowie Lekarskie. Ranny w czoło Jan Biedny udał się o własnych siłach do domu, jednak po pewnym czasie stan jego do tego stopnia się pogorszył, że okazała się potrzeba odstawienia nieszczęśliwego do szpitala. B. doznał prawdopodobnie wstrząsu mózgu.

Zabił dziewczynę nożem kuchennym.

Z Wąbrzeźna donoszą: Znalaziono na drodze pomiędzy Ryńskiem a Orzechowem nieżywą dziewczynę, leżącą twarzą do ziemi.

Zaalarmowany posterunek policji w Ryńsku, natychmiast przybył na miejsce zbrodni.

Stwierdzono, że zabitą jest Anna Mak, lat 16, pochodząca z Orzechówka. Dziewczyna ma całą twarz zupełnie zmasakrowaną jakimś ostrym narzędziem oraz piersi mocno poranione.

Dochodzenia wszczęte na miejscu przez policję, ustaliły, że zabójstwa dokonał Władysław Jagiełło z Orzechowa, ur. w powiecie mościckim. Zbrodniarz zabił dziewczynę nożem kuchennym, po czym zbiegł w niewiadomym kierunku.

Zbrodnia powstała na tle miłosnem, wzbudziła u mieszkańców okolicy wielkie wściekłość.

Pakość.

Pożar. W nocy z soboty na niedzielę powstał pożar w mieszkaniu p. Nowakowskich przy ul. Szerokiej 43 na I p. w nieobecności właścicieli mieszkania, którzy rano wyjechali. Przypuszczają, iż pożar powstał wskutek podpalenia na co wskazują m. in. porożkładane materiały łatwo palne i to, iż paliło się równocześnie w sypialni, jadalni i pracowni dentystrycznej. Straż pożarna w zarodku zlokalizowała pożar, który mógłby przybrać groźniejsze rozmiary.

Krwawe pobicie. Na wracającego z cukrowni Tuszyńskiego Jana, zamieszkałego przy ul. Radłowskiej, napadło dwóch braci Nowaków Józef i Andrzej oraz Madajewski, którzy pobili go ostrymi narzędziami bardzo dotkliwie. Stan jego jest bardzo groźny. Pierwszej pomocy udzielił pobitemu doktor Drescher.

SZUBIN. Odwiedziny p. Wojewody, P. wojewoda poznański hr. Raczynski dokonał lustracji pow. szubińskiego. Na granicy powiatu powitał p. wojewodę starosta Schmidt, na granicy zaś m. Szubina nastąpiło powitanie przez Radę Miejską i magistrat. W starostwie w Szubinie przedstawili się p. wojewodzie urzędnicy starostwa, wydziału powiat, burmistrz i wójtowie. Po przyjęciu delegacji władz i urzędów, udał się p. wojewoda na rynek, gdzie powitały go wszystkie miejskie organizacje. W dalszym ciągu p. wojewoda zwiedził Krajowy Zakład Wychowawczy, nowo wybudowany gmach pow. Kasy Chorych i elekrownię miejską, poczem udał się do Rynarzewa, gdzie powitały go miejscowe władze i organizacje. Następnie zwiedził p. wojewoda nowo wybudowany most nad Notecią, a po powrocie do Szubina wziął udział w śniadaniu wydanym przez władze powiatowe. Po śniadaniu odjechał p. wojewoda do Łabiszyna.

KOWALEWO. Miesięczne zebranie Zw. Inw. Wojennych odbędzie się w niedzielę, dnia 9. bm. o godz. 13 w lokalu p. Ziehlkowej. Z powodu ważnych spraw przybycie wszystkich członków konieczne. Nadmieniamy, że na Kowalewo i okolice dla poszkodowanych w czasie służby wojskowej istnieje tylko jeden Związek Inwalidów Wojennych R. P. którego sekretarjat mieści się w Kowalewie przy ul. Szpitalnej 14 u sekretarza Budniewskiego.

PELPLIN. Pogrzeb ś. p. P. Redzimskiego. W ub. piątek odbył się pogrzeb sołtysa pelplińskiego ś. p. Redzimskiego, który zmarł na aneuryzm serca. Pogrzeb był wspaniały, wzięły

Z Grudziądza.

Zarząd Oddziału Ligi Morskiej i Recznej zaprasza wszystkich członków i sympatyków na roczne walne zebranie, które odbędzie się w dniu 8. bm. o godz. 19,30 w auli gimnazjum klasycznego przy ul. Sienkiewicza.

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy ul. Młyńska 2 przeprowadza dnia 7. bm. o godz. 8 rano rekrutację robotników na wyjazd do Francji. Przyjmowani będą robotnicy w wieku do 35 lat i to do kopalni węgla i rudy.

Dwudniowy kurs naczelniczek i naczelników gniazd sokolich. W dniach 1 i 2. bm. odbył się w Grudziądzu z inicjatywy Przewodnictwa Dzielnic Pomorskiej kurs dwudniowy dla naczelniczek, naczelników i podnaczelników okręgowych i gniazd. Kurs udał się w całej pełni, zainteresowanie się kursem było duże, wzięło w niem udział około 200 osób.

Kursy językowe Białego Krzyża. W środę dnia 5. bm. o godz. 6 wiecz. w gimn. klasycznym (wejście bocznymi drzwiami, nie bramą od ul. Ogrodowej) rozpocznie się kurs nauki języka niemieckiego. W czwartek, dnia 6. bm. o godz. 6 wiecz. rozpocznie się kurs nauki języka angielskiego.

Matki! Chronicie dzieci przed zarażeniem się przebiegiem anginy bólem gardła

zapomnij Panflavin w PASTYLKACH. Do nabycia we wszystkich aptekach.

w nim udział towarzystwa, organizacje, bractwa kościelne ze sztandarami. Kondukt prowadził ks. sufragan Dominik w otoczeniu 24 księży z Pelplina. Nad grobem przemówił ks. kanonik Lewandowski, kończąc przemówienie modlitwą za duszę zmarłego.

Tczew.

Podwójna uroczystość Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej. W ub. niedzielę obchodziło Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej Nowemiasto uroczystość poświęcenia swego sztandaru, połączoną z 10-letnim istnieniem towarzystwa. Poświęcenia sztandaru dokonał ks. prob. Młyński, który także odprawił uroczystą mszę św. w asyście ks. prof. Żynda i ks. wikarego Zalewskiego. Przed kościołem wobec licznie zebranej publiczności przemówił ks. Żynda oddając nowy sztandar towarzystwu. Po przemówieniach i życzeniach ks. prof. Żynda wręczył odznaczenia nast. osobom, zasłużonym około rozwoju stowarzyszenia: p. Krajnik i A. Barowa złotym krzyżem zasługi, nauczycielki pp. Faraliszówna, Badzmirowska i W. Ciechanowska srebrnym krzyżem. Dyplomy otrzymały nauczycielki pp. Nierzwicka i Grochowska. Oprócz tego ofiarowano 12 dyplomów druhom. Wieczorem o godz. 18 odbyła się w sali p. Bielawskiego akademja. Występy druhen udały się znakomicie, dzięki kierownictwu nauczycielki p. Ciechanowskiej.

Czyja własność? Przybłąkał się gołąb pocztowy i jest do odebrania od godz. 5—7 u p. Fr. Bieszki ul. Strzelecka 7.

PROGRAM RADJOFONICZNY.

CZWARTEK, 6 LISTOPADA.

WARSZAWA. 11,58—12,10: Sygnał czasu z Warsz. Obserw. Astron. 12,35: IV-ty koncert szkolny z Filharmonji Warszawskiej. 15,00—15,20: Komunikat gospodarczy. 17,45: Muzyka skandynawska. 18,45: Rozmaitości. 19,10—19,25: Giełda rolnicza. 20,30: Muzyka lekka. 21,30—22,15: Słuchowisko z Wiina. 22,15: Pieśni Felicjana Szopskiego w wykonaniu Stanisławy Argasińskiej (sopran). 23,00—24,00: Muzyka taneczna.

POZNAŃ. 7,15: Gazeta poranna. 12,00—12,05: Sygnał czasu z obserw. astron. U. P. 14,00—14,15: Notowania giełdy pieniężnej. 17,45—18,45: Koncert kameralny. 18,45—19,00: Nadprogram z ilustr. muz. 19,00—20,30: Dodatek do gazety porannej R. P. 22,15—23,30: Sygnał czasu z obserwatorium astron. U. P.

ZMARLI.

Ś. p. Stefan Słabęcki, kapt. 84 p. p., z Poznania, lat 37.

Marysienka
Początek o godz. 7-ej i 9-ej.

Dzisiaj **środa** premiera
znakomitego dźwię-
kowego dramatu pt.

TRAGEDIA KOCHANKÓW
Produkcja: JOE MAY. (28268)

W rolach głównych: **LIANA HAID, GUSTAW FROELICH.**
W nadprogramie pyszny utwór w języku polskim p. t.:
„Salon potworów morskich“.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 5 listopada 1930 roku.

KALENDARZYK

Dziś: Zacharjasza i Elżbiety.
Jutro: Leonarda b. w., Seweryna b. m.
Wschód słońca: godz. 7,05.
Zachód słońca: godz. 16,22.

DYŻURY APTEK:

- 1) Apteka pod Aniołem, ul. Gdańska 39, tel. 385;
- 2) Apteka przy pl. Teatralnym, ul. marszałka Focha 14, tel. 19-62.

— **Muzeum Miejskie** przy Starym Rynku otwarte codziennie od 10—4, w niedzielę i święta od 11—2. Obecnie w Muzeum wystawa miejskiej galerii obrazów.

Z TEATRU MIEJSKIEGO.

Dziś, **środa** 5 bm., o godz. 8-ej poraz 2-gi sztuka w 3 aktach Gabrieli Zapolskiej p. t. „Panna Malczewska“. Wybitne walory sceniczne, żywa akcja, odwaga w głoszeniu i poszukiwaniu prawdy jedną widza, zmuszając go do współczucia z tragedją życia — tytułowej bohaterki.

IV. przedstawienie propagandowe

po cenach niższych odbędzie się w **czwartek** 6 bm. o godz. 8-ej.

Odegraną będzie słoneczna, pełna sentymentu i radości sztuka De Flersa i De Caillaveta p. t. „Papa“ z dyr. Stomą w roli tytułowej.

W **piątek** opera „TRAVIATA“ Verdiego. **Wielka Rewja Mody w Teatrze**

odbędzie się w b. miesiachu. (Magazyny mód, krawieckie, jubilerskie, galanterja, futra, książki, sport, perfumerje e. t. c.) Zgłoszenia i informacje tel. 2-38.

Na marginesie.

Pisząc wczoraj o konkurencji, jaką kobiety robią mężczyznom na polu zarobkowania, poruszyliśmy mimochodem i sprawę bezrobocia, do której dziś wracamy.

Jak to już raz zaznaczyliśmy, ilość bezrobotnych w ostatnich latach waha się u nas około liczby 150.000. Co jest powodem niemal chronicznego utrzymywania się tej cyfry na wspomnianą wysokość? Oto przyczyną naturalną ludności, niewspółmiernej z rozwojem produkcji. To jedno. A drugie: ograniczenie współczesnej emigracji w porównaniu z emigracją przedwojenną.

Przyrost naturalny robotnika (uważamy za normę wiek 20 lat) wynosi u nas około 460.000 rocznie. Przyrost ten utrzyma się jeszcze do r. 1936. W tym roku zacznie się ujawniać spadek tego przyrostu jako następstwo spustoszeń wojennych. Bo liczba urodzin w roku 1915 i następnych latach spadła katastrofalnie.

Tego nadmiaru ludności nie możemy dziś w tej samej mierze wysłać zagranicę, jak to było przed wojną. Wtedy wysyłaliśmy rocznie około 600.000 emigrantów sezonowych i prawie 200.000 zamorskich. Obecnie wychodźstwo sezonowe spadło do 60.000, a zamorskie do 70.000. A w bliskiej przyszłości spodziewać się należy dalszego spadku emigracji.

Kryzys rolniczy sprawił też swoje. Ludzie ze wsi szukają pracy w ośrodkach przemysłowych. Ten napływ tam jest zjawiskiem stałym.

Jak długo bezrobocie w Polsce ma tendencję zniżkową, jak obecnie, sytuacja nie budzi obaw. Zasiłki państwowe i doraźne roboty inwestycyjne wystarczają do opanowania socjalnych następstw bezrobocia. Ale są wszelkie dane, że produkcja nadal nie dotrzyma tempa przyrostowi ludności. Ze zatem liczba poszukujących pracy będzie się zwiększała, wymagając ze strony rządu coraz ofiarniejszych wysiłków. Nie bierzemy tu nawet w rachubę wcale niewykluczonej możliwości zaostrożenia się kryzysu gospodarczego, z jednoczesnym nagłym wzrostem bezrobocia. Wystarczy normalny rozwój elementów socjalnych, jak to je za-

znaczyliśmy, aby bezrobocie zamieniło się w niezmiernie trudne zagadnienie.

Czy państwowa polityka gospodarcza pamięta o tem? Bo dziś jest dla niej nakazem nie tylko faktyczne złagodzenie bezrobocia, lecz w równym stopniu troska o dalszą przyszłość. Jeśli w przeciągu najbliższych lat nie znajdziemy dalszych możliwości emigracyjnych, jakoteż wzmoczenia produkcji i konsumpcji, to bezrobocie może łatwo przerosnąć siły i środki zapobiegawcze państwa. A to doprowadzi do niebezpiecznych fermentów, których terenem są niektóre państwa wysoko uprzemysłowane, jak Niemcy i Ameryka.

— **Srebrne wesele.** W dniu 5 listopada br. obchodził p. Rozenau z żoną srebrne gody małżeńskie. Pan Rozenau jest kupcem i wiernym długoletnim czytelnikiem naszego pisma. Jubilatowi „Szczęść Boże!“

— **Poświęcenie świetlicy żołnierskiej.** Dnia 8 bm. o godz. 12 odbędzie się uroczyste poświęcenie świetlicy żołnierskiej w 61. pułku piechoty Wlkp. w Bydgoszczy przy ulicy Szczecińskiej, na które wszystkich członków Polskiego Białego Krzyża uprzejmie zaprasza zarząd.

240 tysięcy wyborców do Sejmu w okręgu bydgoskim.

(n) Po uwzględnieniu licznych reklamacyj liczba osób uprawnionych do głosowania do Sejmu wynosi w okręgu wyborczym Bydgoszcz (powiaty Bydgoszcz miasto i wieś, Szubin, Żnin, Strzelno, Inowrocław i Wyrzysk) **240.982**; do Senatu 160.584.

W **miejscie** Bydgoszczy uprawnionych do głosowania do Sejmu jest **64.601** osób, do Senatu 44.019. W roku 1928, przy ostatnich

— **Wielką zabawę jesienną** urządza znane Tow. Oświat. „Lech“ w sali Resursy Kupieckiej dnia 8. bm. Początek o godz. 8 wiecz. Do tańca przygrywać będzie doborowa orkiestra. Zaproszenia można jeszcze odbierać u p. Jakuszkiewicza ul. Jagiellońska 6, p. Załachowskiego ul. Zduny 11, p. Krokowskiego ul. Warszawska 23. Zarząd. (28210)

— **Samochód najechał na wóz.** Dnia 30 ub. m. na ulicy Poznańskiej, samochód PZ. 11852, najechał na wóz Markwarta Emila, zamieszkałego przy ul. Sieradzkiej 18. Wypadku z ludźmi nie było.

— **Znalezione przedmioty.** W Miejskim Urzędzie Porządku Publicznego zgłoszono znaleziony portel czarny oraz płaszczki dziecięcy. Prawo własności należy zgłosić w tymże urzędzie, ul. Grodzka 32, pokój 13a na piętrze.

— **Ogień w piwnicy drogerijnej.** Dnia 1 bm. o godz. 9,30, z niewiadomej przyczyny zapaliło się w piwnicy drogerzysty P. K. Starka, przy ul. Gdańskiej 48, karbolium, przechowywane w bankach. Szczęściem ogień dość wcześnie spostrzeżono i nim przybyła straż pożarna, zdołano ogień ugasić. Straty minimalne.

Grozą przejmujący wypadek. 5-letnia dziewczynka, wieszając się wraz z innymi dziećmi u przejeżdżającego ulicą woza, spadła zeń, odnosząc śmiertelne obrażenia.

Dnia 3. bm. o godz. 9,20 rano, na ulicy Toruńskiej zdarzył się grozą przejmujący wypadek, którego ofiarą padła 5-letnia dziewczynka. Przebieg tego strasznego wypadku był następujący:

Ulicą Toruńską jechał wozem, pełnym siana, rolnik Emil Jahne z Łęgowia. Zebrane na ulicy dzieci poczęły się wieszać u woza, barszkując przytem i popychając się wzajemnie. Między dziećmi znajdowała się 5-letnia Monika Günter, zamieszkała u rodziców, przy ulicy

wyborach do Sejmu, liczba osób uprawnionych do głosowania w Bydgoszczy wynosiła 58.483. Przyrost zatem wynosi przeszło 6.000.

Ponieważ w okręgu bydgoskim wybiera się sześciu posłów — na jeden mandat przy średnim udziale potrzeba będzie 20—25 tysięcy głosów.

Toruńskiej 91a, która również wraz z innymi uwiesiła się u woza. W pewnej jednak chwili dziewczynka została popchnięta przez dzieci i to tak nieszczęśliwie, że padając na bruk, uderzyła głową o kamienie, tracąc od razu przytomność.

Skutki tego uderzenia były straszne, gdyż nieszczęśliwe dziecko, odniesione do domu rodziców, wkrótce zakończyło życie.

Rozpacz biednych rodziców po stracie ukochanego dziecka, jest straszna.

RESTAURACJA „ZAGŁOBA“
Gdańska 165 właściciel M. Grabowski Gdańska 165
OBIADY I KOLACJE
świeże i smaczne z 3 dań 1,50 — Kuchnia pod kierown. kuchmistrza p. Zabrockiego.
Codziennie od godz. 6 koncert radiodźwiękowy
Lokal otwarty dzień i noc. (28268)

Zwyrodnialec napada na młodą dziewczynę.

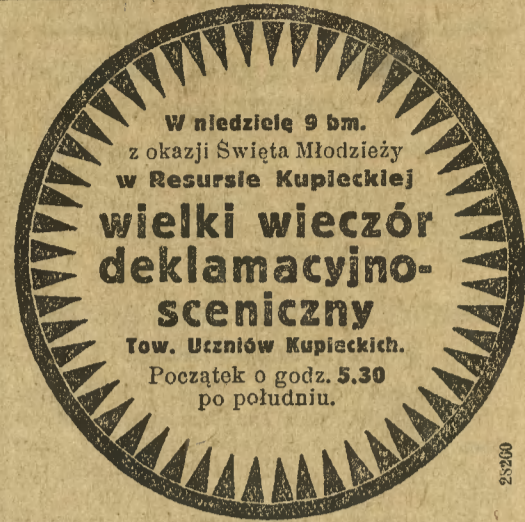
Dnia 2. bm. o godz. 8 rano, w domu przy ul. Śniadeckich 56, zdarzył się następujący wypadek. 16-letnia Aniela S., bona do dzieci u p. dra Budzyńskiego, zamieszkałego w wymienionym domu, wychodząc z mieszkania, została napadnięta w klatce schodowej przez jakiegoś osobnika, który ją pochwyił w sposób nierządny, usiłując dokonać na niej gwałtu. Na wszczęty jednak krzyk młodej dziewczyny, wybiegła portjerka tegoż domu, p. Moczowska, na widok której osobnik zbiegł.

— **Czyż kołnierzy futrzany?** W wydziale śledczym policji państwowej przy ul. Jagiellońskiej nr. 3, pokój 73, znajduje się kołnierzy damski futrzany (kozy), który między innymi rzeczami został odebrany złodziejom. Prawowita właścicielka może się zgłosić do odbiór.

— **Najechany przez samochód.** Dnia 30 ub. m. na ul. Gdańskiej szofer taksówki nr. 49, najechał swym samochodem na p. Emila Jedlińskiego, szklarza, zamieszkałego przy ul. Gdańskiej 108. Jedliński odniósł ogólne potłuczenie ciała i po opatrzeniu przez lekarza pogotowia ratunkowego, został odwieziony do domu. Szofer z taksówką zbiegł.

— **Zaginiony.** Dnia 28 bm. wydalili się z domu swych rodziców, zamieszkałych przy ulicy Ułańskiej 2-3, 19-letni Leon Mikołajczyk, pracownik kupiecki i dotychczas nie powrócił. W obawie jakiegoś nieszczęścia, stroskani rodzice upraszają wszystkich, którzy mogliby udzielić informacji o zaginionym, aby zechcieli zgłosić się do policji.

— **Kradzież drobiu.** Panu Franciszkowi Lee, zamieszkałemu przy ulicy Ułańskiej 4, skradł jakiś nieznany sprawca 20 kur i 8 kaczek. Kradzież drobiu wzmagają się coraz więcej.

Kalendarzyk zebrań Ch. D.

Zebrań Koła Ch. Dem. północ odbędzie się w **czwartek** dnia 6 bm. o **godz. 19** w lokalu p. Mellera przy placu Piastowskim.

Z powodu ważnych spraw, uprasza się o liczne przybycie.

Referat wygłosi jeden z pp. redaktorów „Dziennika Bydgoskiego“.

Zebrań Koła Wielkie Bartodzieje odbędzie się w **sobotę** dnia 8 bm. o **godz. 19** w lokalu p. Feliszowskiego.

Na powyższe zebrań zaprasza się oprócz członków Ch. D. także i tych pp., którzy dawniej należeli do N. P. R.-u i byli wiernymi członkami, a **którzy za Centrolewem nie idą**, aby także raczyli przybyć na powyższe zebrań.

Referat wygłosi red. Nowakowski.

Koło Chrześc. Demokracji Szwedewo.

Zebrań odbędzie się w **piątek** dnia 7 bm. o **godz. 7** w lokalu p. Kołodzieja, ulica Ugory.

Z powodu bardzo ważnych spraw uprasza się wszystkich członków o liczne przybycie.

RYNARZEWO.

Zebrań koła Ch. Dem. w Rynarzewie odbędzie się według rozlepionych tamże plakatów.

O liczne przybycie uprasza się.

Referent przybędzie z Bydgoszczy.

ZE SPORTU.

Międzynarodowy kongres motocyklistów. Międzynarodowa Federacja Klubów Motocyklowych zwołuje swe doroczne zebrań na 12 listopada br. do Londynu. Kongres zajmie się m. in. przygotowaniem do sześciodniówki motocyklowej, jaka ma odbyć się w najbliższym roku we Włoszech, oraz rewizją listy rekordów światowych.

Znamienny zakład.

Berlińskie „Tempo“ donosi, że znany miłośnik hazardu i świetny gracz tenisowy du Plaix (Francja) założył się o większą sumę pieniędzy, że Jędrzejowska nie przegra w 1931 roku ani jednego meczu z zawodniczką europejską. Przeświadczenie to du Plaix zyskał po turnieju merańskim.

Miej silną wolę i wierz we własne szczęście!

Silna wola i wytrwałość oto cechy dla osiągnięcia celu!
Silna wola i wytrwałość zmusi szczęście do posłuszeństwa!
Silną wola i wytrwałością ludzie cudów dokonali!

Zatem przestańmy biadać nad niedolą i starajmy się polepszyć swą dolę. **A przeciw wrota szczęścia stoją otworem dla każdego. Należy tylko mieć silną wolę i wytrwałość.**

Znacznie udoskonalony plan 22-ej Polskiej Państwowej Loterii Klasowej daje możliwość każdemu bez specjalnego wysiłku osiągnąć bogactwo i dobrobyt. **Pomimo znacznego powiększenia ilości wygranych, cena losów nie została zmieniona i 1/4 losu nadal kosztuje tylko 10 złotych!**

Główna wygrana powiększona została do kwoty 1.030.000 złotych. Szanse kolosalne, bowiem co drugi los wygrać musi i oprócz tego na dodatek wyznaczono 23 premje **na łączną sumę zł 669.250**

Ogółem wygranych jest na sumę zł 32.000.000

Cena losów: 1/4 tylko 10 złotych, 1/2 — 20 złotych, cały los 40 złotych. Nie narzekajmy, bo sami pomóc sobie możemy. 10 złotych nikogo nie rujnuje, natomiast wygrane, jakie łatwo osiągnąć można — dadzą nam lepsze i spokojniejsze jutro!

Niema przegranych w Loterii Państwowej. Jeden wygrywa wcześniej, drugi później! Więc miejmy silną wolę i z pełnym zaufaniem do własnego szczęścia — spieszymy natchmiast do najszybszego i największego Kolektury Loterii Państwowej **„Uśmiech Fortuny“ Bydgoszcz, Pomorska 1** 1 nabędziemy szczęśliwe losy do klasy 1-ej. 28268

Bądź wytrwałym — a Loteria Państwowa obdarzy Cię bogactwem!

Kino „Oko“ Rewja
Marcinkowskiego 5.
Początek o godz. 7 i 9. Zniżki ważne.

Dzisiaj nieodwołalnie poraz ostatni
„W noc po zdradzie“
z niezrównaną **Lyą de Putti** w roli głównej, jest to ostatni niemy obraz tej słynnej artystki, skorzystajcie z okazji.

Jutro **„Dusze w niewoli“**
dawno oczekiwana
premjera filmu
podług powieści **BOLESŁAWA PRUSA.** (28289)

Na scenie światowej
sławy trupa estońska „Rodrigo
Porra“ oraz humorysta W.
Warwicz w swoim repertuarze

Sokoli gniazd bydgoskich.

Jutro, w czwartek, 6. bm. o godzinie 7,30 odbędzie się w hotelu Lengninga ul. Długa zebranie gniazda III. na którym wygłosi drh. prof. dr. Panek odczyt na temat: „Gimnastyka a sport“.

Ze względu na aktualność wykładu prosimy szkolstwo gniazd bydgoskich o liczny udział w powyższym zebraniu.
Czołem! Przewodnictwo V Okręgu.

MILJON 1.000.000 zł.

największa wygrana 22. Polskiej Państwowej Loterii Klasowej.

Dalsze większe wygrane:

- 400.000.- zł.
- 300.000.- „
- 200.000.- „
- 100.000.- „
- 75.000.- „
- 50.000.- „
- 25.000.- „
- 20.000.- „
- 15.000.- „
- 10.000.- „ i t. d.

Ogólna suma wygranych wynosi **32.000.000 zł.**

Co drugi los wygrywa!

Cena losu:

1/1 = 40.-, 1/2 = 20.-, 1/4 = 10.- zł.

Całowanie 18 i 20 listopada.

Zamówienia listowne uskutecznią się odwrotnie.

Kolektura Loterii Państwowej

M. Rejewska

Bydgoszcz, Dworcowa 17 - telefon 27.
P. K. O. 207963.

25649)

Z sali sądowej.

Powrotna kradzież.

Przed wydziałem karnym sądu okręgowego, odbyła się rozprawa przeciw znanemu już dobrze sądowi i karaniem niejednokrotnie więzieniem za nieposzanowanie cudzej własności 23-letniemu Tadeuszowi Szymkowskiemu, oskarżonemu o kradzież powrotną.

Akt oskarżenia zarzucał Szymkowskiemu, że jako złodziej karany już w kraju, dopuścił się w noy z 4 na 5 czerwca br. kradzieży 100 par różnego obuwia, wartości przeszło 3.000 zł, na szkodę Lucji Kubera, przy ulicy Rycerskiej w Bydgoszczy; a kradzieży tej dokonał zapomocą włamania się.

Sąd uznał winę oskarżonego i wymierzył mu karę 4 lat ciężkiego więzienia, pozbawienie praw obywatelskich przez lat 10 i dopuszczenie nad oskarżonym dozoru policyjnego.

PROGRAM W KINACH.

CORSO. Tylko dziś i jutro po raz ostatni podwójny program: „Zemsta Mulata” sensacyjno-awanturyczny film amerykański ilustrujący walkę dwóch ras. „Płonąca pustynia” potężny dramat miłości, poświęcenia i bohaterstwa.

KRYSTAL. Dziś i jutro po raz ostatni dwukrotnie o pełnej wartości artystycznej p. t. „Ostatnia kompania” z Konradem Veidtem, bohaterskim o stalowych nerwach kapitanem. Nadprogram dźwiękowy.

MARYSIENKA. Dziś premiera dźwiękowego europejskiej produkcji dramatu p. t. „Tragedja kochanków”. Rzecz dzieje się na malowniczym tle Alp w środowisku górali rolników, oraz w operze w Wiedniu. W rolach głównych Liana Haid i Gustaw Froehlich. W nadprogramie znakomity utwór w języku polskim p. t. „Salon potworów morskich”.

NOWOŚCI dziś na życzenie publiczności demonstruje nieodwołalnie ostatni raz wielki film dźwiękowy p. t. „Atlantyk”.

OKO wyświetla na żądanie publiczności po raz ostatni wspaniały dramat p. t. „Noc po zdradzie” z Lyą de Putti w roli głównej. Na scenie występują artyści estońskich. W dniu jutrzejszym wchodzi na ekran najnowszy film wytwórni polskiej p. t. „Dusza w niewoli” z „Miss Polonia” Zofią Batoryką i Ludwikiem Selskim w rolach głównych.

PAW występuje dziś z premierą arcyciekawego filmu z życia rosyjskiego p. t. „General Babo” czyli „Przygody jeńca wojennego” ze znanym królem berlińskich komików Schöregly popularnie zwany u nas „Szczapą”. Prócz tego nadprogram.

Samobójstwo restauratora.

Z Szamotul donoszą: Restaurator August Schulze z Otorowa pozabawił się życia wystrzałem z rewolweru. Kula która przeszła przez pierś Schulzego, uśmierciła go na miejscu. Powód samobójstwa jest bliżej niezany. — Choć pogłoski, że powodem samobójstwa mają być sprawy majątkowe.

Stan pogody.

Wielki obszar niżowy, rozpościerający się niemal od bieguna do Afryki, powodował wczoraj deszcz w całej Skandynawii, na Łotwie i we wschodniej części Polski, a także po północnej stronie Alp oraz na Islandji padał już śnieg, w południowej Francji notowano burze. W Polsce było jeszcze pochmurno i ciepło na wschodzie, zmienne i chłodniej — na zachodzie, po południu notowano deszcze i temperaturę do 15° na Polesiu, do 12° na zachodzie, przy pogodzie przeważnie ze słońcem.

W Bydgoszczy:

wczoraj pochmurno z przejaśnieniami słonecznymi; dzisiaj od rana chmurno, przyzmrokli.

Trzemeszno

Agenturę „Dziennika Bydgoskiego”

przejął z dniem 1 listopada br.

P. LEON LUKASIEWICZ

(dawniej Ustasiak)

KSIĘGARNIA i SKŁAD PAPIERU

Zamówienia na ogłoszenia oraz przedpłatę prosimy uskutecznić tylko u p. LUKASIEWICZA, który przyjmuje przedpłatę i ogłoszenia po cenach oryginalnych bez żadnych dopłat.

Prenumerata Dz. Bydg. miesięczn. 3,15 zł

„ „ „ kwartalnie 9,45 zł

Cena pojedynczego egzemplarza 20 gr.

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Zebranie stolarzy Ch. Z. Z. w środę, dnia 5 listopada o godz. 7-ej w lokalu p. Blocha.

Zebranie filji Zimne Wody (tartaki) odbędzie się dziś w środę, o godz. 5-ej po południu w lokalu p. Szerbartha przy ul. Toruńskiej.

Z życia towarzyszt.

„Sokół” żeński. Dziś w środę, 5. bm. pierwsza czytana próba „Jasełki” w sekretarjacie o godz. 7. Ćwiczenia młodzieży oddziału II. od godz. 5—7 w szkole wydziałowej ul. Konarskiego.

Baczność, inwalidzi. Przyszłe zebranie plenarne tut. Okr. Koła Związku Inwalidów Woj. odbędzie się w czwartek, dnia 6. bm. o godz. 18 w sali „Pod Lwem” ul. Marsz. Focha 4. Wstęp tylko za okazaniem legitymacji członkowskiej na rok 1930.

Zw. b. Ucz. Powstań Narod. Grupa Powstańców Wilk. z 1918-19 r. W piątek 7. bm. odbędzie się w Strzelnicy przy ul. Toruńskiej o godzinie 19 zebranie miesięczne. Na porządku obrad wydawanie odznaczeń i inne bardzo ważne sprawy, wobec tego przybycie wszystkich członków obowiązkowe. Na zebraniu powyższym przyjmować się będzie zamówienia na odznakę W. W. i t. p. Wzywa się równocześnie zalegających ze składkami do uregulowania zaległości.

S. M. P. „Wiosna”. W środę, 5. bm. o godzinie 19 rozpoczyna się kurs oświatowy w szkole im. St. Konarskiego w Czyżkowie i nadal odbywać się będzie w środy. Zachęca się drużyny, aby powyższy kurs wykorzystali.

Tow. Kupców Detalistów branży spożywczej. Zamówienia na cukier i inne artykuły przyjmuje Bank Ludowy do soboty, dnia 8. bm. godziny 13. (28323) Zarząd.

K. S. „Polonia”. Zebranie zarządu w czwartek, o godz. 20 w lokalu Resursy Kupieckiej. Ćwiczenia gimnastyczne i gry ruchowe co wtorek i piątek w sali gimn. przy ul. Konarskiego od godz. 19.

„Sokół” V. Zebranie miesięczne w czwartek 6. bm. o godz. 19,30 w sali p. Kleinerta.

Zw. Tow. Pom. Fryzjerskich filja Bydgoszcz. Zebranie dziś w środę o godz. 20 u p. Mellera.

Tow. Terminatorów. Zebranie kółka scenicznego odbędzie się w środę dnia 5. bm. o godzinie 19,30 w Domu Czeladzi.

Tow. Czeladzi Katolickiej. Zebranie w środę dnia 5. bm. o godz. 19,30 w Domu Czeladzi. Wykład. Lekcja śpiewu o godz. 18,30.

Sokół konna. Zebranie plenarne w piątek, 7. bm. o godz. 20 w sali „Pod Lwem”. O liczny udział prosi Zarząd. Referat drh. prof. Mokrzyckiego.

Koło Przyjaciół Harcerstwa przy I. drużynie żeńskiej im. Król. Jadwigi. W środę, 5. bm. o godz. 17 odbędzie się zebranie w gimn. żeńskim.

K. S. „Asterja”. Dziś w środę o godz. 20 w lokalu rzeźni miejskiej zebranie zarządu. W piątek o godz. 20 zebranie plenarne. W niedzielę zawody I. i II. druż. z K. S. „Iron”.

„Sokół” X. Wielkie Bartodzieje. Zebranie odbędzie się dnia 8. bm. o godz. 18 w lokalu p. Feliszkowskiego. O liczny udział uprasza się.

Sokół I. Sekcja bokserska zbierze się dzisiaj w środę o godz. 20 u drh. Zólkiewicza na schadzce koleżeńską. Zabawa gniazda połączona z urozmaiconym programem odbędzie się dnia 16 w Resursie Kupieckiej. Zaproszenia można odebrać u drh. Kalki. Ćwiczenia co wtorek i piątek w sali gimn. przy ul. Kordeckiego.

Oddział Kolarzy przy K. P. W. Zebranie plenarne dnia 6. bm. o godz. 18 w Ognisku kolejowym. Można odebrać legitymacje, zabrać fotografie.

Koło Absolw. Szk. Dokształ. Zawodowej. Dziś w środę, zebranie w głównym gmachu ul. Chwytwo 12. Obecność wszystkich członków konieczna.

Kol. K. S. „Sparta”. W piątek 7. bm. o godzinie 19,30 odbędzie się schadzka informacyjna w Ognisku K. P. W.

AMAT

płatki mydlane

sa o połowę tansze, ale tak samo dobre jak wszystkie inne zagraniczne płatki mydlane

Bank Polski płaci w dniu 5. bm. za:

dolary amerykańskie	8,88 3/4 — 8,89 3/4
funty szterlingów	43,16
franki szwajcarskie	172,37
franki francuskie	34,86 1/2
marki niemieckie	211,68
guldeny gdańskie	172,53
szylingi austriackie	125,20
liry włoskie	46,52
korony czeskie	26,34 1/2

Urzędowe sprawozdanie targowe

Komisji Notowania Cen.

Poznań, dnia 4. 11. 1930 roku.

Bydło:

A. Woły:

Pełnomięsiste, wytuczone nieoprzegane	136—144
Mięsiste tuczne młodsze do lat 3	116—120
Mięsiste tuczne starsze	000—000
Miernie odżywione	000—000

Buhaje:

Wytuczone pełnomięsiste	120—123
Tuczne mięsiste	108—116
Nie tuczne, dobrze odżywione starsze	096—104
Miernie odżywione	080—090

Krowy:

Wytuczone pełnomięsiste	132—150
Tuczne mięsiste	120—130
Nietuczne, dobrze odżywione starsze	100—104
Miernie odżywione	070—080

Jalowice:

Wytuczone pełnomięsiste	136—146
Tuczne mięsiste	116—126
Nietuczne, dobrze odżywione	100—108
Miernie odżywione	080—094

Młodzież:

Dobrze odżywione	080—090
Miernie odżywione	076—080

Cieleta:

b) najprzedniej. cieleta tuczne	150—160
Tuczne cieleta	130—140
Dobrze odżywione	116—124
Miernie odżywione	100—110

Owce:

Opasy chlewno:

a) jagnięta pełnomięsiste tuczne i młodsze skopy tuczne	140—144
b) starsze skopy tuczne, i maciorki	120—130
Dobrze odżywione	100—116
Miernie odżywione	000—000

Świnie:

a) tuczne ponad 150 kg żywej wagi	000—000
b) pełnomięsiste od 120 do 150 kg. żywej wagi	163—174
c) pełnomięsiste od 100 do 120 kg. żywej wagi	160—166
d) pełnomięsiste od 80 do 100 kg. żywej wagi	150—156
e) mięsiste świnie ponad 80 kg.	140—148
f) maciory i późne kastraty	150—160
Świnie bekonowe	146—150

Gramofony o wzorowej reprodukcji. (28279)
Ceny najniższe!
Bogaty repertuar płyt „Odeon”.
„Musica”, Dworcowa 90 przy ul. Gamma.

Zawiadamiamy uprzejmie, że z dniem 1 listopada otwarta została w Nakle (28301) wypożyczalnia książek (Renaissance) Stale wszystkie nowości powieściowe, sensacyjne, podręcznicze i naukowe. Prenumerata bezpłatna. Czynną we wtorki, czwartki i soboty od 5—7 po poł. Dworcowa 396, (Fabryka Poowozów.

!! Rumuńska mąka kukurydza !! (Mamałyga) na wagę i w workach, znakomity pokarm dla ludzi tani i wydajni, używany też jako karma dla drobiu, oferuje (28286) Handel delikatesów Zimocha ul. Niedźwiedzia.

HALLO! HALLO! i w BYDGOSZCZY można przejść całkowicie PRZEDŚWIĄTECZNY KURS SZOFERSKI ZA 120 zł i łącznie z jazdą (mies. 12 lekcji) pod kierunkiem koncesjon. DELEGATA SEKCJI SAMOCHODOWEJ POLSKIEGO TOURING KLUBU EGZAMIN W BYDGOSZCZY POMORSKA 48, „AUTOGAR”. SPŁATY!!! (28297)

PONOWNE OTWARCIE.
M. Rautenberg i Ska, Bydgoszcz
Marsz. Focha 40 Telefon nr. 1430
Wypożyczenia laboratoryjne | kompl. zegary strażnicze
Wagi techniczne | filtry „Berkefelda”
Aparaty chemiczne | Aparaty fizyczne dla szkół.
Przez cały listopad udzielamy 30% rabatu na nasze poprzednie ceny sprzedawcze (16600)

Kucharka wykwintna za wysoką gaźną potrzebą (28310) „Hungaria”, Toruń Presta 15-17.

Posadzkę parkietową wyborowej jakości, absol. suchą z ułożeniem lub bez dostarcza: (22793) **Fabryka parkietu** Inż. G. Chojnacki, Sp. z o. p. Reda (Pomorze), tel. 5.

UBIKACJE warsztatowe z przyległą szopą w której dotychczas znajdowała się stolarnia natychmiast do wynajęcia. (28308) **Ul. 3-go Maja 20.**

List gończy. Sąd Powiatowy w Toruniu w sprawie karnej c/a Bocianównie IV Kg. 671/30 o wykr. z § 380 l. 6. kk. poszukuje listem gończym **Marję Bocian**, ur. 21. 9. 1909 r. w Chełmży, córka Władysława i Marty z Zakrzewskich, wyzn. rzym.-kat., bez zawodu, ostatnio zamieszkała w Bydgoszczy, ul. Świętojańska 22, celem odbycia kary 2 tygodni aresztu na mocy wyroku z dnia 19 marca 1930 r. Wzywa się każdego, kto zna miejsce pobytu skazanej, by zawiadomił o nim najbliższą władzę sądową lub policyjną a w miarę możliwości zatrzymał. (28265) Toruń, d. 18. X. 1930 r. **Sąd Powiatowy**, (-)Chwiećko.

Przetarg przymusowy. Nieruchomość położona w Lulkowie, powiat Mogilno i w chwili ogłoszenia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Lulkowo tom I, wykaz liczb i na imię rolnika Stanisława Krzewińskiego z Lulkowa, powiat Mogilno, zostanie w drodze publicznego przetargu o godz. 10-tej przed południem wystawiona na przetarg w Sołectwie w Lulkowie. Obszar nieruchomości wynosi 60,14,48 ha, czysty dochód jako podstawa podatku gruntowego 98,91 tal., roczna kwota podatku budynkowego 5,20 mk miejscowe oznaczenie posiadłości: gospodarstwo l. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 14 października 1930 roku. (28290) Trzemeszno, dnia 20 października 1930 r. **Sąd Powiatowy.**

Przetarg przymusowy
Dnia 7 listopada 1930 r. o godz. 10-tej przed południem będę sprzedawał w **Niezychowie**, u pana **T. Komierowskiego** w drodze publicznego przetargu za gotówkę najwięcej dającym następujące przedmioty:
13 żrebaków, z 230 mórg buraków z 90 mórg grochu polnego.
28291) **Rajewski**, kom. sądowy w Wyrzysku.

Submisja na drewno opałowe.
Nadleśnictwo Państwowe Lutówko, poczta w miejscu, powiat i stacja kolejowa Sępólno, wojew. Pomorskie sprzedaje w drodze pisemnych ofert (submisji) szczypty opałowe dębowe i sosnowe, z cięć, roku gosp. 1929/30 w ilości 1216 mp.
Otwarcie ofert nastąpi w biurze Nadleśnictwa w dniu **12 listopada 1930 r. o godz. 12-tej.**
Blizsze szczegóły co do wystawionego na sprzedaż drewna ogłoszono w czasopiśmie „Rynek Drzewny” Poznań (Nr. 80). (28309) **Nadleśniczy Państwowy.**

Przetarg przymusowy.
W czwartek, dnia 6. XI. br. o godzinie 3-ciej po południu sprzedam przy ul. **Kordeckiego nr. 3** najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą:
3 regały, 3000 sztuk różnych nowych trybów i części maszynowych.
28306) **Podlewski**, komornik sądowy w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.
W czwartek dnia 6 bm. o godz. 10 przed poł. sprzedawać będę najwięcej dającym za gotówkę **powózkę (polowczyk) wagę decymalną duża.**
28307) **Wałkiewicz**, kom. sąd z pol.

Przetarg.
Magistrat m. Torunia ogłasza przetarg na prace malarskie tj. malowanie okien w Bud. Gnachu Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu.
Podkłady kosztorysowe można otrzymać za opłatą 1,— zł w Ratuszu pokój 44, gdzie również udzielane będą wszelkie informacje.
Termin nadesłania ofert naznacza się na dzień 10. XI. 30 r. w Ratuszu pokój 44, godz. 11-tej.
28321 **Magistrat.**

Ogłoszenie o sprzedażach drewna.
Nadleśnictwo Państwowe Nakło sprzedawać będzie w drodze ustnych przetargów **drewno opałowe i użytkowe** w następujących terminach i miejscowościach:
w listopadzie 1930 roku.
W **Paterku** w lokalu p. Wnuka w dniu **12 listopada o godz. 10-tej** z leśnictw Tur i Ustronie.
W **Keyni** w lokalu p. Gdańca w dniu **19 listopada o godz. 10-tej** z leśnictw Studzienki i Dębogóra.
W **Żarcynie** w oberży w dniu **19 listopada o godzinie 2-giej po poł.** z leśnictwa Dziewierzewo.
W **Szubinie** w hotelu Centralnym dnia **22 listopada o godz. 10-tej** z leśnictw Smolniki i Zielonowo.
W **Wyrzysku** w hotelu Polskim dnia **26 listopada o godz. 10-tej** z leśnictwa Zielonogóra.
w grudniu 1930 roku.
Z podanych powyżej leśnictw w tych samych lokalach.
W **Paterku** o godz. 10-tej dnia **10 grudnia.**
W **Szubinie** o godz. 2-giej po poł. **10 grudnia.**
W **Keyni** o godz. 10-tej dnia **15 grudnia.**
W **Żarcynie** o godz. 2 po poł. dnia **15 grudnia.**
W **Wyrzysku** o godz. 10-tej dnia **29 grudnia.**
Warunki sprzedaży ogłoszone zostaną przed licytacjami. Informacji o sprzedawaniu każdorazowo drewnie udzielają odnośni Leśniczowie i Kancelaria Nadleśnictwa.
Sprzedaże z wolnej ręki odbywają się nadal w Kancelarii Nadleśnictwa w Nakle w wtorki i piątki przed południem. (28260) **Nadleśniczy Państwowy.**

Przetarg publiczny!

W poniedziałek dnia 10 b. m. o godz. 16 sprzedam w drodze publicznego przetargu najwięcej dającym za gotówkę, na [rachunek strony zainteresowanej]

partję dłużyc sosnowych

znajdującą się w porcie w Brdujściu a mianowicie:
2.261 sztuk o masie 2.124.67 m³
przeciętna miąższość 0.95 m³
przeciętna długość 12 m.

Przetarg odbędzie się w moim biurze przy ul. Dr. Emila Warmińskiego 15.
Zefiryn Rzymkowski
zaprzysięż. sędzia handlowy przy Izbie Przem. Handlowej w Bydgoszczy.

Do Wszystkich!

Czytajcie i wiedzcie, że nasi P. T. Gracze niedawno temu, bo w ostatnich ciągnięciach znowu zdobyli następujące wygrane:
w 19 Lot. Premia zł 400.000
„ 20 „ Główna wygr. „ 350.000
„ 21 „ Premia „ 300.000
„ 21 „ Wielka wygr. „ 100.000
„ 21 „ Gł. wygr. kl. I. „ 80.000
ponadto wiele, wiele innych, to też suma wygranych u nas przez naszych P. T. Graczy sięga **MILJONÓW, MILJONÓW ZŁOTYCH!!!** 28236

Wielkie wygrane naszych P. T. Graczy zmuszają nas do okrzyku:
Kupujcie u nas nasze losy szczęścia!!!

Obywatelo! Według nowoudoskonalonego przez Generalną Dyрекcję Loterii Państwowej planu gry obecnej 22-iej Lot. z niebywałą dotychczas korzyścią dla Grających

Główną wygraną stanowi potężna suma
ZI 1.000.000 (milion)

Ogólna suma wygranych:
32 miliony!!!

ponadto poraz pierwszy wyznaczone **wielkie 23 premje!!!**

Co drugi los wygrywa.
Ciągnięcie już dnia 18-go i 20-go listopada b. r.
Mimo znacznie zwiększonych wygranych w 22-iej Loterii cena losów pozostała niezmienną

1/4 złotych 10 — 2/4 złotych 20 — 3/4 złotych 30 — 1/4 złotych 40

A więc Obywatelo! Przed Wami: **fortuna, dobrobyt, szczęście.**
Starym i wieloletnim zwyczajem spiescie po kupno losu **do nas! do nas! do nas!**

Jedyna największa, najszczęśliwsza i najstarsza egzystująca od 1835 roku kolektura w Polsce
E. Lichtenstein i S-ka
Warszawa, Marszałkowska 146
Laskawe zlecenia prowincji załatwiamy odwrotną pocztą. — P. K. O. 9.374

Raz na widelec

Wyborną sardynkę norweską, a stanie się ona waszem stałym pożywieniem. Jak wykazały badania wchodzą w chemizmy jej skład witaminy, niezbędne zarówno dla młodzieży jak i osób dorosłych lub słabowitych, w odbudowie ich organizmów.

Sardynka norweską jest więc smacznym i zdrowym daniem, które z pewnością pojawi się wnet na każdym stole w Polsce. Nadzwyczajnie pożywny wosk tek wielkiej zawartości jodu.

NORWEGJA

Do nabycia we wszystkich wykwintnych wędzarniach oraz składach kolonialnych.
De Norske Hermetikkfabrikkers Landsforening, Stavanger.

PIANINA
piewszorzędne - przy korzystnych cenach
poleca (28278)
„Musica“ ul. Dworcowa 90.

Poszukujemy zaraz — najpóźniej 15 bm. — dzielnego **młodszeo dekoratora**
który w wolnych chwilach zająłby się równocześnie ekspedycją w dziale blawatów. Zgłoszenia piśmienne z odpisami świadectw i pożaniem referencji przyjmuje firma (28303)
BAZAR T. z o. p., Kartuzy (Pom.)

Poszukuję **piewszorzędnego czeladnika rzeźnickiego** (28381) tyko **piewszorzędną asję** zaraz.
Fr. Lipiński, Toruń Chełmińska 3.

SPRZEDAŻE

Sprzedam lub **wydzierżawię** moją **piekarnię** i skład kolonialny we wsi kościelnej. Wpłata 6.000 zł. Cena według ugody. Objęcie dzierżawy z towarem 3.500—4.000 zł. Zgłosz. przyjmuje **Dzien. Bydg.** pod „G. H.“ (28139)

Piekarnia i cukiernia dobrze prosperująca w pełnym biegu w mieście posiadającym 4.000 mieszkańców dobre położenie w rynku zaraz do przejęcia. Potrzeba około 5.000 zł w tem 2.000 zł kaucji. Dzierżawa na 5 lat. Zgł. do Dz. pod „A. G. P.“ (28326)

Fryzjerski (28417) **piewszorzędny zakład** w centrum miasta Torunia na sprzedaż. Oferty do filji Toruń pod „523“.

Panowie (28255) **wojskowi.** Byli podoficer zawod. sprzedają tanio ubranie trwałe kamgarn, jak nowe. Gdańska 110.

Smoking nowy na średnią figurę okazjnie sprzedam. Kordeckiego 22, II piętro prawo. (16164)

Maszyna (28283) do szycia bardzo dobrze utrzymana na sprzedaż. Jedryczka, Św. Trójcy 14.

Prosięta (28270) sprzedam. Lenartowicza 14

Jadalnia na sprzedaż. Poznańska 4, w podwórzu. (28271)

Kuchnie (28266) modne tanio sprzedam. Marsz. Focha 31, stolarnia.

Magie różnego rodzaju do ręcznego i motorowego zapędu, przy niskich cenach i dogodnej spłacie, poleca **Leon Studziński Skład Maszyn Roln.** Kościierzyna, tel. 67. Żądać oferty! 28325

Fortepjan dobrej marki sprzedam. Sienkiewicza 57, I piętro lewo. 16590

LEKCJE

Lekcje specjalność materiału szkół wstępnych udziela dyplomowana nauczycielka, **Pilja Dzien. Bydg.** pod „Rutyna“. 16593

DZIERŻAWY

Piekarnię w dużej kościelnej wsi wydzierżawię za 600 zł, stacja kol. w miejscu. J. Jabłoński, Osieczno, pow. Starogard. 28327

Wydzierżawię młyn motorowy. Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „K. J.“ 28329

POSADY POSZUKUJA

Samochód. Inteligentny rzutny kupiec, obeznany w Poznańskim i Pomorzu przyjmie posadę podróżującego na sprzedaż z samochodem jako sam kierowca takowego. Łask. oferty do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Kierowca“. 16446

Panienska przyjmie posadę maszynistki za skromnym wynagrodzeniem. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. pod „Pilna“. 16591

Sekretarz adwokacki i notarialny, liczący 36 lat, poszukuje posady. Pięcioletnia praktyka. Świadectwa dobre. B. Błocki, Chojnice, Młynska 22, (od 15 listopada, Tuchola). 28324

MIESZKANIA

Mieszkania 6—7 pokojowego poszukuje w okolicy gimnazjum Kopernika najchętniej wprost od właściciela. Zgłosz. Majętność Górki Dąbskie, p. Królikowo-Nowe pow. Szubin. (28320)

Lekarzowi (28281) 2 pokoje odnajmie. Oferty „Centrum“ do Dz. Bydg.

Mieszkania 1, 2, 3, 4, 6-pokojowe do wynajęcia. „Victoria“, Śniadeckich 22. (16599)

POKOJE

Dwa (16595) umeblowane słoneczne pokoje z urządzeniem kuchni do wynajęcia. Oferty pod „B. 400“ filja Dzien. Bydg.

Tanio wspólne stancje z piewszorzędnym utrzymaniem. Cieszkowskiego 15, I prawo. 16592

RÓŻNE

Unieważniam 10 weksli a 100 zł płatne 6 każdego miesiąca (6. X. 1930—6. 7. 1931) wręczone fabr. mebli **Walenty Raczkowski**, Bydgoszcz, Poznańska 11. Spór sądowy. Jan i Franciszka Reszkowscy Grudziądzka 13. 17589

Panienska może ćwiczyć pisać na maszynie. Krynicki, Długa nr. 39. (28280)

Kto pożyczycy 1000 złotych na hipotekę otrzyma stałą pracę w mniejszym mlynie motorowym w małym mieście nie koniecznie młynarz, samotny. Zgł. do filji Dzien. Bydg. pod „Tysiąc“. (16594)

MATRYMONIJALNE

Panna lat 21, przystojna, lecz zupełnie biedna wyszłaby za męczyznę, starszego, zamożnego, poważnego do lat 65. Rzecz poważna i dyskretna. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Cicha przystań“. (28258)

Hipoteki

reguluje z dobrym skutkiem w kraju i zagranicą

St. Banaszak, obrońca prywatny, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 2. Telefon 1304. Długoletnia praktyka. (20390)

POLECENIA

Detektyw (16570) wywiadowcze biuro „Argus“ Bydgoszcz, Pomorska 67. Wywiady, informacja, obserwacje, materiały procesowe, rozwody i alimentowy. Dyskrecja zapewniona. Podziękowania pisemne.

Meble

Jadalnie, sypialnie, kuchnie i różne meble w wielkim wyborze solidnej roboty od najwykwintniejszych do pojedynczych. Ceny najniższe, warunki najdogodniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (27582)

Dekorator przyjezdny, polecam się p. p. kudcom, gdzie ostatnio przyjechałem przez 9 1/4 roku w firmie W. Korzeniowski na miejscu. Ceny przystępne. Łaskawe zgł. przyjmuję S. Przybyłowicz Grudziądz, ul. Chełmińska nr. 1. (28313)

Budowlane prace wykonuje tanio Wojciechowski, Pomorska 53, tel. 1302. Także składnicę mam do wynajęcia. (16587)

Futra wszelkie przerabiam, reperuję solidnie, modnie i tanio. Kuźnier, Pomorska nr. 32 a. (22230)

Leżanki (20119) kanapy, garnitury klubowe i materace najtaniej i z gwarancją tylko u **Andrzeja Nowaka**, Wełniany Rynek 5/6, Telefon 21-43.

Skóry surowe. Przyjmuję, obce skóry do garbowania, specjalność: lisy, tchórze, kuny itd. St. Król, ul. Przyrzeczne 3, garbarnia. (28273)

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją: jadalni, sypialni, pokojów męskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyszczególnione solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach tylko u **Ignacego Grajnera**, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Wyściełane meble wszelkiego rodzaju dostarcza, przerabia, reperuje i pokrywa nowym materiałem. Zakład, ul. Gdańska 157, III podwórze. (28104)

SPRZEDAŻE

Dom 7 ubikacji, ogród sprzedam. Gołębia 105. (28250)

Dom piętrowy oficyna piętrowa, dochód miesięczny 340 zł, cena 18.000. Dom parterowy, kolonjalka, piekarnia, cały do objęcia cena 18.000 wplaty 10.000 sprzedam biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Dochodowy (16518) dom (centrum) wplata 20.000 zł sprzedam. Sokolowski, Śniadeckich 40.

Zmienię (16517) dom komfortowy Bydgoszcz, wartości 120.000 zł na gospodarstwo. Sokolowski, Śniadeckich 40.

Nieruchomość sprzedam za 12.000. Tucholka, Sw. Florjana 17, między 12—2. (28254)

Kolonjalkę towarem mieszkaniem odstąpię korzystnie. Wskaże Dziennik. (28133)

Parcelacyjne wyborowe osady dogodnie sprzedaje Pawelec, generalny plenipotent. Grudziądz, Groblowa 11. (28314)

Skład na Gdańskiej z urządzeniem 1500 zł. Adres wskaże filija Dzien. (16559)

Sprzedaję (28246) zamiana. Kamienice, majątki rolne, młyny tartaki, piekarnie, składy, przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe. Dzierżawy poleca Gozimirski, Inowrocław, Mikołaja 30.

Sprzedam willę 8 pokojową z ogrodem owocowym na Wilczaku. Wiadomość Błonia nr. 22, II piętro. (16569)

Sprzedam lub wydzierżawię dom mieszczący 6 lokatorów, stolarnię z maszynami i ogrodem na dogodnych warunkach. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „B.L.“ (28160)

Samochód „Stoewer“ używany, lecz bardzo dobrze utrzymany korzystnie oddam. W. Lesniewski, Inowrocław, Lucjana 2. (28245)

Samochód marki Citroen 16 km., w dobrym stanie, limuzyna, z powodu nagłych spłat korzystnie oddam. W. Lesniewski, Inowrocław, Lucjana 2. (28245)

Samochód dwuosobowy, mały typ, tanio sprzedam lub zamienię na motocykl. Kujawska 4. (28264)

Austro-Daimler 6 osobowy nadający się na dalekie tury lub taksówkę tanio sprzedam Wojciechowski, Bydgoszcz, Pomorska 53. (16588)

Samochód Mathes dwa osobowy zaraz do wyjazdu sprzedam lub zamienię na motocykl Bydgoszcz, Nakielska 119 tel. 322. (16448)

Taksówka (28129) natychmiast tanio na sprzedaż z powodu wyjazdu. Zgłosz. Stepowa 40.

Motor benzynowy 4—5 konny, drylak dwumetr, młódkarkę, szytytówkę sprzedam tanio. Gdańska 71 w podwórzu. (16546)

Kanapa z obudowaniem i lustrem tanio na sprzedaż. Zbożowy Rynek 10, I p. (28257)

Rower tanio. Wróblewski, Plac Piastowski 12. (16584)

Wózek (16583) dziecięcy sprzedam, Dworcowa 50 podwórze lewo.

Skrzypce wartości 4.000.— sprzedam za 400.—. Adres filija Dzienika. (16550)

Aparat fotograficzny 13x18 korzystnie sprzedam. Zduny nr. 3, w biurze. (16549)

Płaszcz zimowy, męski na średnią figurę tanio sprzedam. Wiśniowski, Matejki 8, II. (28259)

Sprzedam urządzenie składawo, nadające się do drogerji lub cukierków. Adres wskaże Pomorska 67, parter. (16563)

Palto (16562) zimowe męskie, smoking i garnitury sprzedaje się. Adres w filiji Dzien. Bydg.

Okazyjnie duży kożuch męski na sprzedaż. Adres wskaże Dzien. Bydgoski. (28288)

Nowy (28282) kredens, pomocnik, zegar tanio na sprzedaż. Zbożowy Rynek 10, I p. (28256)

Klacz kasztanka 7 lat, średnia na sprzedaż. Zbożowy Rynek 10, I p. (28256)

Młode koguty rasowe zielononóżki, włoskie, tanio na sprzedaż. Bielawki, ul. Litewska 6. (16554)

Prosięta (28232) na sprzedaż. Dr. Potockiego 43, dawniej ul. Strzelecka, Andrzejewski.

KUPNA

Pianino lub krzyż fortepian kupię za gotówkę. Oferty pod „Pianino“ do Dzien. Bydg. Toruń. (25709)

Kupię domek z ogrodem 1—2 morgi, możliwie w okolicy ul. Gdańskiej. Of. proszę pod „Domek 34“. (28302)

Kupię dom komfortowy w Śródmieściu za gotówkę lub z wplatą 100.000 zł. Pośrednicy wykluczeni. Zgł. do Dziennika Bydg. pod „M.P.“ (28247)

Wanę używaną w dobrym stanie kupię zaraz za gotówkę. Oferty do filiji Dzien. Bydg. pod „S.C.“ (16585)

Autopodwozie na rozbiórke kupię. Of. ceny, IRO, Hermana Franko 3. (28295)

Samochód (28295) kupimy. Oferty, cenę, IRO, Hermana Franko 3

NAUKA

Kurs robótek ręcznych, zabawek dziecięcych, ozdób salonowych, otwieram. Zgł. godz. 3—6, Pomorska 58 I p. prawo. (16557)

POSADY WOLNE

Cheesz otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursy fachowo-korespondencyjne im. prof. Sekułowicza, Warszawa, Żwirawia 42. Kursy wycyżają listownie: buchalterji, rachunkowości, kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kaligrafji, pisania na maszynach, towaroznawstwa, angielskiego, francuskiego, niemieckiego, pisowni, gramatyki polskiej oraz ekonomji. Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. (28097)

Fotograf lub fotografistka młodszą potrzebna zaraz lub później. Gdańska 19. (16487)

Ekonom dzierżawca z kaucją, który na własny rachunek poprowadzi Kasyno potrzebny. Zgł. pisemnie pod „Ekonom“ do ekspedycji Dziennika Bydgoskiego. (28230)

Poszukuje zaraz biegłą panią do prowadzenia interesu artykułów spożywczych i delikatesów. Zgłosz. Wiśniowski Wąbrzeźno Pomorze, ulica Kościuski 8. (28212)

Fryzjerski (28209) pomocnik na stałą posadę zaraz potrzebny. B. Piątek, Puck, Rynek 39.

Potrzebny młody cukiernik zaraz. Cukiernia Wegner, Chełmno, Pomorze. (28148)

Czeladnik piekarski samodzielny który przed piecem patentowym pracuje potrzebny od 11. XI, 1930. Ipczyński, piekarnia i cukiernia Koronowo. (28248)

Dziewczyna (16551) do pomocy przy bufecie zaraz potrzebna. Zgł. się od 4—5, kawiarnia i restauracja Esplanada.

Czeladnik (28249) szewski potrzebny zaraz na lepszą męską szyci i szpilowaną robotę. Długa 27.

Poszukuje od 15. XI. 30 r. dzielnią bufetową na własny rachunek. Do objęcia bufetu potrzeba ca 500.— z Hotelu Polskiego, Lubawa. (28134)

Cukiernik dobry fachowiec na cukierni twarde i napełniane oraz konfekta zaraz potrzebny. „Carmel“, Dworcowa 65. (28162)

Krawcowe do damskich płaszczy zaraz potrzebne. Kościelna nr. 7, I p. (27198)

Podręczne krawczyńce młodszce zdolne, zaraz potrzebne. Andrzejewski, Mroczka. (16447)

Potrzebny (16539) zdolny podróżujący z gwarancją do fabryki surowców i wyrobów czekoladowych. Oferty składać do filiji Dzien. Bydg. pod „Podróżujący“.

Czeladnik szewski na pierwszorzędą pracę i uczeń potrzebni. Adres wskaże filija Dzien. Bydg. (16538)

Radjomontera wykwalifikowanego poszukujemy. Oferty do Dzien. Bydg. filija Toruń, pod „A. R. S.“ (28311)

Potrzebny (28172) czeladnik szewski na wszelką pracę. Sieradzka 8

Dziewczyna do restauracji potrzebna. Franko 3. (16531)

Dziewczyna z samodzielnem gotowaniem poszukuje posady do wszelkich prac domowych. Zgł. filija Dziennika pod „Gotowanie“. (16552)

Służąca czysta potrzebna. Gdańska 164, II lewo. (16545)

Potrzebna młodszą służącą. Pocztowa 3, III p. (16541)

Uczennice do kroju i szycia sukien, płaszczy mogą się zgłosić. Babiawies 3, II p. (28173)

Panienką do trojga chłopców, możliwie z szyciem potrzebną do administracji niniejszego pisma z podaniem wysokości pensji pod „P. W.“ (28204)

Kucharka (27692) względnie kucharkę pierwszorzędą zaraz potrzebną. Zgłoszenia z odpisaniami świadectw i podaniem warunków. Restauracja „Trzy Korony“, Toruń.

Uczennica młoda do sklepu spożywczego potrzebna. Zgł. pod „M.M.“ do Dziennika Bydgoskiego. (28229)

Uczennice poszukuję do kroju sukien, płaszczy i szycia. Kujawska 19. (28233)

Panienkę do zeszywania swetrów poszukuje S. Bauer, Bocianowo 17. (16582)

Uczennice do szycia i kroju przyjmę. Śniadeckich 23, II p. (16571)

Dziewczyna uczciwa potrzebna na stałe do dziecka. Ul. Gamma 2, III piętro. (16567)

Posługaczka potrzebna. Gimnazjalna 2, II lewo. (16568)

Służąca uczciwa potrzebna zaraz do wszelkich prac domowych, umiejąca gotować, referencje pożądane. Kres, Staszica 5, II p. (28292)

Chłopak do pracy rolnej potrzebny. Koronowska 16. (28275)

Dzielna rękodzielną przyjmie Kruższona, 3 Maja 5. (28272)

Uczeń (28269) stolarski potrzebny zaraz. Grunwaldzka 142, II.

POSADY POSZUKUWA

Książkowa korespondentka, stenografująca po polsku i niemiecku, poszukuje posady z utrzymaniem. Zgł. do filiji Dzien. Bydg. pod „Początkująca“. (16489)

Panna z lepszej rodziny, znająca wszelką pracę, przyjmie posadę u uczciwego pana do prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgł. filija Dzien. Bydg. „A. Z.“ (16572)

Dziewczyna poszukuje posady do 2 osób Błonia 10, part. pr. (16564)

Czeladnik kowal egz. podkuwacz z dłuższą praktyką na wszelką pracę szuka posady. L. Chudziński, Barcin pow. Szubin. (28157)

Szofer z dłuższą praktyką warsztatową, wykonuje wszelkie reperacje, świadectwa dobre, wymagania skromne. Łaskawe zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Kawaler“. (28240)

Przyjmę (16573) posadę jako ekspedjentka. Zgł. filija Dzien. Bydg. „P. K.“

Starsza pracownica dziewczyna szuka posady do wszelkich prac domowych. Adres wskaże filija Dziennika. (16565)

Posługaczka poszukuje posady Rycerska 23, Tomaszewska. (16566)

Młynarz lat 23, 1500 kancji poszukuje posady, znajomość na motorach ssących. Łask. oferty proszę skierować do filiji Dziennika Bydgoskiego pod „M. 23“. (16579)

Cwikmajster sumienny z długoletnią praktyką rutynowany w swoim zawodzie poszukuje posady. Zainteresowane tabryki obuwia oferty swe raczą złożyć do filiji Dzien. Bydg. pod „A. B.“ (16577)

2 pokoje (28267) kuchnia do wynajęcia. Nowodworska 40, Kurowska.

Książkowy (27894) bilansista, korespondent polski, niemiecki i angielski, z wieloletnią praktyką poszukuje na 2—3 godziny dziennie odpowiedniego zajęcia. Zgłosz. do Dzien. pod „S. E. 75“

Pianista (28138) lub duet wolny. Lównau, Lutzenow powiat Morski.

Trio lub duet z akordonem wolny. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Zgrany“. (28205)

Emerytowany urzędnik przyjmie posadę inkasenta, magazyniera, portjera. Oferty pod „Emerytowany“ Dzien. Bydg. (28222)

Samotna osoba szuka posady zaraz lub później, jako służącą z gotowaniem, kochającą dzieci, w ład a językiem polskim i niemieckim, z długoletnimi świadectwami za skromnem wynagrodzeniem najchętniej w Bydgoszczy. Łaskawe zgłoszenia pod „S. M.“ do Dziennika Bydgoskiego Toruń. (28315)

Starszy czeladnik szewski z dłuższą praktyką na szyci lub wszelką pracę poszukuje posady. Adres wskaże Dzien. (28304)

Dziewczyna lat 27, która dłuższy czas była w posadzce, chciałaby wyuczyć się lepszego gotowania, w restauracji lub majątku. Łaskawe oferty kierować: Anton, Maciejewski, Toruń, Jagiellońska 25, mieszk. 2. (28316)

Pomocnik piekarski poszukuje posady zaraz. Adres wskaże Dzien. Bydg. (16556)

Poszukuje posady gospodyn albo pielęgniarki do chorych. 12 lat pracowałam jako gospodyn w majątkach, 6 lat jako pielęgniarka przy chorych, świadectwa dobre można sprawdzić. Adres Markwarta 7, parter, Zofja z Kresów Wschodnich. (16542)

DZIERŻAWY

Dzierżawa 600 morg pszennej ziemi, zabudowania maszynowe, dworek 12 pokoi, inwentarze kompletne, na 10 lat Przejeżdż od 60-70.000. wiele innych poleca biuro „Pogoń“ Dworcowa 80.

Lokale w najlepszym położeniu miasta, nadające się na biura wszelkiego rodzaju odda Bank Bydgoski, Mostowa 6. (28243)

Poszukuje dzierżawy restauracji. lub przyjmie bufet na własny rachunek. Oferty pod „Poszukuje“ do filiji Dziennika Bydgoskiego Toruń. (28312)

Stolarnia z użyciem siły elektr. do wydzierżawienia. Zgłosz. przyjmuję J. Nierzwicki, Skórcz, pow. Starogard, Pomorze. (28206)

Koncesja na sprzedaż tytoniu od inwalidy wydzierżawic. Zgłoszenia pod „Koncesja“ do filiji Dziennika. (16560)

MIESZKANIA

Urzędnik państw. poszukuje 2 pokoje z kuchnią, czynsz zgóry. Zgłoszenia filija Dzien. Bydg. „Państwowy“. (16597)

Mieszkanie 6 pokojowe do wynajęcia. Sw. Trójcy 6, właśc. (28252)

Wyższy urzędnik poszukuje mieszkania 3—4 pokojowego, najchętniej wprost od gospodarza. Zgł. filija Dzien. Bydg. pod „345“. (16558)

2 pokoje z meblami lub bez z utrzymaniem łazienki najchętniej wojskowym. Gdańska nr. 33, II p. prawo (16576)

3 pokoje przedpokój, kuchnia przy Starym Ryнку I p. do wynajęcia. Wiadomość u kierownika bura adw. Niedzielskiego i Cielucha Stary Rynek 27. (28277)

POKOJE

Ładnie umeblowany pokój blisko dworca dla solidnego pana zaraz do wynajęcia. Warszawska 19, II piętro, prawo. (27652)

Elegancki pokój wskaże filija. (16552)

Pokój do wynajęcia. Pocztowa 3 III p. (16540)

Pokój dla paniąki z utrzymaniem lub bez. Chrobrego 14 II p. (28239)

Pokój do wynajęcia. Jackowskiego 32, III p. lewo. (28251)

Wynajme pokój tel. 1327. Gdańska 31 II lewo. (16580)

2 pokoje front, telefon na biurko, prowadzenie praktyki pracowni lub małżeństwu do wynajęcia. Gdzie? wskaże Dziennik. (28233)

Pokój umeblowany dla starszego pana. Świętojańska 20, parter. (28241)

Pokój eleg. umebl. zaraz do wynajęcia. Gdańska 31/32 II p. pr. (16475)

Pokój zaraz. Sienkiewicza 1a, parter prawo. (16596)

Pokój (16586) nmeblow. do wynajęcia. Plac Piastowski 7, I pr.

Pokój (28262) do wynajęcia umebl. lub bez. Zgł. Ks. Skorupki 36.

Pokój na biuro. Hermana Franko 3, gospodarz. (28294)

RÓŻNE

Obfite zdrowe, smaczne, obfite dla inteligencji wskaże filija. (16553)

Nowo kryta ciężarówkę wypożyczam, tel. 1902. (16463)

Poszkodowani wojenni uszkodzeni na zdrowiu mogą jeszcze teraz wnioskować o rentę inwalidzką. Biuro Porad Wojskowych Długa 5, Miernik. (27862)

4—5000 zł poszukuję, dam zabezpieczenie hipoteczne. Zgłosz. Bydgoszcz, Podwale 17, Maciejewski. (28274)

10—15.000 złożyć jako gwarancję lub wypożyczyć za odpowiednim zabezpieczeniem za uzyskanie od zaraz lub później jakiegokolwiek posady biurowej, kasjera lub tem podobnej. Ewł. przystąpię jako czynny wspólnik. Łaskawe zgłoszenia kierować proszę do „Era“ do „Par“ Bydgoszcz, Dworcowa 72. (28285)

Wspólnik (16543) do sprzedaży i wymiany maki w Bydgoszczy z małym kapitałem potrzebny zaraz. Pogoń, Dworcowa 80

Pieniądze na przedm. wartość. oddaje Frydrych, ul. Jagiellońska nr. 61. (16575)

Pożyczki 300 zł poszukuję na 3 miesiące. Zastaw wartości 1000 i 20% wynagrodzenia. Zgłoszenia pod „20%“ filija Dziennika. (16548)

Poszukuję 4.000—5.000 zł na hipotecę. Zgłoszenia filija Dziennika pod „4—5.000“. (16574)

Tysiące chorych na katar zoladka, wzdęcia, kurcze, bóle, niestrawność, zgagę, nudność, wyimoty, brak apetytu, ogólne osłabienie etc. odzyskało zdrowie, używając ziółka sławnego na cały świat Doktora Dietla, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Żadajcie bezpłatnej broszury poczynając! Adres: Liszki, Apteka. (23385)

Ogłoszenie o sprzedaży budynków.

Nadleśnictwo Państwowe Nakło sprzedawca będzie w dniu 22 listopada 1930 r. o godzinie 2-giej po południu w leśnictwie Tur pow. Szubin w drodze ustnego przetargu następujące budynki do rozbiórki przez nabywcę:

1. jeden dom mieszkalny murowany, kryty dachówką
2. jeden chlew (obora) murowana, kryta słomą
3. jeden sklep ziemny ze ścianami z cegły i drzewa
4. jedną stodołę drewnianą na fundamencie, kryta dachówką
5. jedną stodołę drewnianą na fundamencie, kryta słomą
6. jeden ustęp z desek, kryty papą.

Przetarg odbędzie się na miejscu w leśnictwie Tur na osadzie robotników leśnych Cegielnia. Nabywcy winni przy przetargu złożyć kaucję w wysokości jednej piątej ofertowanej przez nich ceny kupna. Zatwierdzenie przetargu zastrzega się dla Dyrekcji Lasów w Bydgoszczy.

Informacji co do sprzedaży i bliższych warunków udziela kancelaria Państwowego Nadleśnictwa w Nakle oraz leśniczy w Turze. (28261)

Nadleśniczy Państwowy.

Stalą pensję i diety dzienne płacimy dobrym

podróżującym

Rutynowani kupcy we wieku do lat 25-ciu z wykształceniem w zakresie najmniej 5-ciu klas gimnazjalnych oraz dłuższą praktyką kupiecką zechcą złożyć podania z fotografią do Biura Ogłoszeń „Par“, Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 44,146. (28235)

W ożywionej handlowej dzielnicy Torunia jest do wdzierżawienia (16495)

duży skład z 2 dużymi ubikacjami

Oferty do filii Dziennika Bydg. pod „Toruń“

W czwartek, dnia 6. XI. 1930 r. odbędzie się

WIECZOREK FAMILIJNY

połączony z jedzeniem kiszek z kotła, flaków i nogów wieprzowych na które Szan. Obywatele uprzejmie zaprasza

Teodor Kocerka

16555) ul. Dworcowa, róg Król. Jadwigi.

Restauracja 3 Maja

Piasek Piastowski

urządza dziś, dnia 5 listopada b. r.

Wieczorek familijny

połączony z jedzeniem kiszek własnego wyrobu, flaków i nogów wieprzowych na który uprzejmie zaprasza

Jan Meller, gospodarz.

Hotel Metropol

Dworcowa 33

urządza jutro w czwartek

wieprzobicie

na które uprzejmie zaprasza wszystkich znajomych oraz sympatyków. (28293)

Bruno Szarlowski Meble

zwykłe i wyszycelane

dawniej Domnik po cenach fabrycznych. (14040)

Wełniany Rynek nr. 7 Fachowa i rzetelna obsługa.

Mieszkanie

6 pokojowe Piasek Teatralny, gruntowny remont przeprowadzony do oddania. Zgłoszenia do eksp. Dziennika Bydgoskiego pod „Gospodarz“. (28234)

Sadzonki leśne i drzewa owocowe

poleca (25237)

Szkółka Leśna

Bracia Kunca, Sepólno

Stary Rynek 8-9. Tel. 43.

Cenniki wysyła się bezpłatnie.

Kafle

przedniejszego gatunku, białe, brązowe, zielone i niebieskie poleca po cenach przystępnych 23292

„Impregnacja“

Bydgoszcz

składnica

Chodkiewicza 8-18

tel. 1300 i fabryka

Nakło tel. 58.

Wózki dziecięce

w wielkim wyborze po najkorzystniejszych cenach. 7086

Fr. Kreski

Bydgoszcz

ul. Gdańska nr. 7.

Kafle

majolikowe, szamotowe, białe, kolorowe w różnych gatunkach. (13895)

Przenośne piece

kafłowe i wszelkie przybory do pieców.

Wykonywanie prac zduńskich

M. Stęszewski

ul. Poznańska 23

Tel. 234.

Dwa gatunki czekolady

wypuszczone przez nas w tym roku na rynek zainteresowały dziesiątki tysięcy smakoszy w całej Polsce:

„Mascotte“ ze siedmiu słoniami
cena ca 120 gr. tabliczki
zł 1,50

„Omega“
cena ca 100 gr. tabliczki
zł 1,30

„Mascotte“ jest więcej łagodna

„Omega“ jest więcej wytrawna, zbliżoną bardziej do wyrobów „Lindta“.

Na Pomorzu

znane i lubiane są nasze wyroby od dziesiątek lat, lecz nasze najnowsze czekolady

„Mascotte“ i „Omega“

nie dotarły jeszcze do tamtejszych smakoszy.

Prosimy żądać i spróbować — a jesteśmy pewni świetnej oceny!

Goplana

Fabryka czekolady Sp. Akc.

w Sosnowcu.

27132)

WYGRAŁEM!...

TAKI OKRZYK SŁYSZY SIĘ CZĘSTO Z UST TYCH, KTÓRZY KUPUJĄ LOSY W ZNANEJ KOLEKTURZE PAŃSTWOWEJ LOTERJI

W. KAFTALIS-KA

KATOWICE, UL. ŚW. JANA 16

Oddziały: Królewska Huta, ul. Wolności 26
Bleisko, ul. Wzgórze 21
Tarnowskie Góry, ul. Krakowska 7

Konto w P. K. O. nr. 304 761

Według nowego zmienionego planu gry główna wygrana w 22 loterii wynosi:

zł 1.000.000,-

(milion), przyczem cena losów została ta sama

1/4 losu zł 40,- 1/2 losu zł 20,- 3/4 losu zł 10,-

Co drugi los wygrywa!

Ciągnięcie 1-ej klasy odbędzie się

dnia ... **18** i **20** listopada br.

Wielokrotnie padły już u nas główne wygrane!

W tem miejscu wyciąć i przesać pocztą:

Do Kolektury W. Kaftaliska, Katowice, św. Jana 16

Niniejszem zamawiam ..... całych losów po zł 40,-, ... połówek po zł 20,-, ... ćwiartek po zł 10,-. Należność zł ..... uiszczyć natychmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O. 304 761 przez firmę załączonym imię i nazwisko: .....

Dokładny adres: .....

Wyciąć!

LOSY I. klasy 22. Polskiej Państwowej Loterii Klasowej.

Główna wygrana **1.000.000 zł**

oprócz tego 23 premii wygranych po złotych 400.000, 200.000, 100.000, 75.000 itd., ogólnie 105.000 wygranych na

32.000.000 zł.

Ciągnięcie już dnia 18 i 20 listopada 1930.

1/4 los 10.- 1/2 los 20.- 3/4 los 40.-

Kolektury moje — dzięki wyjątkowemu szczęściu — cieszą się w całej Polsce nadzwyczajnym powodzeniem, więc kup natychmiast los szczęścia do I. kl. Polskiej Państw. Lot. Kl. w najszybszej Kolekturze

JULJANA LANGERA, Poznań

Centrala: Wielka 5

Oddział: Fredry 3.

Telefon 16-37. P. K. O. 212475.

WARSZAWA, Dworzec główny, GDYNIA, Staromiejska.

Zamówienia załatwia się odwrotną pocztą. (27507)

W tem miejscu wyciąć:

Zamówienie.

Niniejszem zamawiam do I. kl. 22. Polskiej Loterii Państwowej

1/4 los po 10.- zł

1/2 los po 20.- zł

3/4 los po 40.- zł

Należność uiszczyć natychmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O 212 475 przez firmę załączonym.

Imię i nazwisko .....

Dokładny adres: .....

Wyciąć!

Nowe siły dla mężczyzny

przy używaniu YOPUAMIN najlepszego środka wzmacniającego. — 50 porcyj zł. 12.— (12567)

DR. GEBHARD i Ska., GDAŃSK 102.

Angielskiego

niemieck. polsk. francusk. naucza szybko b. profesorka gimnazjalna Zala-chowska, Trzeciego Maja nr 15. 28001

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetryowy na stronie 7-lamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na górnym i dolnym 85 gr. za milim. i lam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20%, zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100%, drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadhagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcją odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.